

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

Petr Bezecný

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Financování potřeb obcí vhodnými úvěrovými nástroji

Petr Bezecný

Bakalářská práce

2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petr BEZECNÝ**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management podniku - Management malých a středních podniků**
Název tématu: **Financování potřeb obcí vhodnými úvěrovými nástroji**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod

- Obce a jejich hospodaření
- Financování potřeb obcí
- Analýza trhu s úvěrovými produkty vhodnými pro obce
- Srovnání vybraných úvěrových produktů
- Vyhodnocení, závěry a doporučení

Závěr

Literatura

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

cca 30 stran

Forma zpracování bakalářské práce:

tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

DVOŘÁK, Petr. Bankovníctví. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1996. 212 s.

ISBN: 80-7079-079-2.

SEKERKA, Bohuslav. Banky a bankovní produkty. Praha : Profess Consulting, 1997. 532 s. ISBN: 80-85235-51-X.

TOTH, Petr. Financování obcí - sociálně ekonomický rozvoj systému. Praha : Oeconomica, 2005. 326 s. ISBN 80-245-0957-1.

PILNÝ, Jaroslav. Veřejné finance. Pardubice : Univerzita Pardubice, 1996. 173 s. ISBN: 80-7194-061-5.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. Financování měst, obcí a regionů : teorie a praxe. Praha : Grada, 2007. 280 s. ISBN: 978-80-247-2097-5.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jan Stejskal, Ph.D.

Ústav ekonomie

Datum zadání bakalářské práce:

26. června 2008

Termín odevzdání bakalářské práce:

1. května 2009

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 22. září 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 07. 04. 2009

Petr Bezecný

Tímto bych rád poděkoval svému vedoucímu Ing. Janu Stejskalovi, Ph.D. za jeho odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce. Mé poděkování patří také pracovníkům Městského úřadu v Moravských Budějovicích za jejich ochotu a poskytnutích interních podkladů.

ANOTACE

Tato bakalářská práce charakterizuje a hodnotí jednotlivé způsoby financování potřeb obce Moravské Budějovice vhodnými úvěrovými nástroji.

Teoretická část definuje základní pojmy týkající se obce, obecního rozpočtu, jednotlivých typů úvěrových nástrojů a podmínek spojené se získáním úvěru. Praktická část je zaměřena na konkrétní úvěrové produkty vhodné na financování konkrétního investičního záměru obce.

KLÍČOVÁ SLOVA

obce, rozpočet obce, financování obcí, bankovní úvěrové produkty

TITLE

Financing of municipality's needs with suitable bank credits

ANNOTATION

This bachelor work characterizes and assesses particular method of financing of needs of villages called Moravské Budějovice with fit credit instruments.

The theoretic part deals with basic terms regarding villages, village's budget, types of bank credits and conditions associated with credit's obtaining. The practical part is focused on specific credit product that is suitable for financing investment purpose of the village.

KEYWORDS

village, budget of a village, village's financing, bank credit products

OBSAH

Úvod.....	8
1. Obce a jejich hospodaření.....	10
1.1. Charakteristika obce	10
1.2. Hospodaření obcí.....	10
1.2.1. Úloha municipálního rozpočtu	11
1.2.2. Obecné definování příjmů a výdajů	12
1.2.3. Rozpočtový proces	15
2. Veřejné zdroje financování.....	17
2.1. Výlučné daně	19
2.1.1. Daň z nemovitostí a ostatní majetkové daně	19
2.1.2. Daň z příjmů právnických osob placená obcemi.....	20
2.1.3. Místní poplatky v ČR	20
2.2. Sdílené daně.....	20
2.2.1. Daň z příjmů fyzických osob.....	20
2.2.2. Daň z příjmu právnických osob.....	21
2.2.3. Daň z přidané hodnoty – DPH.....	21
3. Vlastní zdroje financování.....	22
3.1. Zisk municipálních podniků	22
3.2. Příjmy rozpočtu obce z podílu na zisku	22
3.3. Příjmy z pronájmu nebo z prodeje municipálního majetku.....	22
3.4. Příjmy z finančního investování	23
3.5. Uživatelské poplatky	23
3.6. Příjmy z vlastní správní činnosti	23
3.7. Příjmy sankční povahy - pokuty.....	23
3.8. Příjmy z mimorozpočtových fondů obce.....	24
3.9. Ostatní nedaňové příjmy rozpočtu obce	24
4. Nenávratné alternativní zdroje financování	25
5. Návrtné alternativní zdroje financování	31
5.1. Bankovní finančně úvěrové produkty	31
5.2. Emise cenných papírů.....	33
5.3. Směnky	34
5.4. Návrtné finanční výpomoci ze státních fondů v ČR.....	35
6. Zadluženost obcí v ČR	36
6.1. Příčiny rostoucí zadluženosti.....	37
6.2. Preventivní opatření.....	38
7. Podmínky pro obce k získání úvěru.....	39
7.1. Analýza rozpočtového hospodaření	39
7.2. Zajištění úvěrů	40
7.2.1. Ručení.....	41
7.2.2. Záruka.....	42
7.2.3. Převzetí závazku a přistoupení k závazku	42
7.2.4. Smluvní pokuta.....	42

7.2.5.	Směnečné zajištění	43
7.2.6.	Zástavní právo	43
7.2.7.	Hypotéka.....	44
7.2.8.	Zástava cenných papírů	44
7.2.9.	Zástava pohledávek	45
7.2.10.	Postoupení pohledávek.....	45
7.2.11.	Zadržovací právo	46
7.2.12.	Zajišťovací převod práva.....	46
8.	Způsoby úročení úvěru	47
8.2.1.	Forward Rate Agreement - FRA	49
8.2.2.	Interest Rate Swap - IRS	49
8.2.3.	Pojistka proti výkyvu – Cap a Collar	49
9.	Investiční záměr města Moravské Budějovice.....	51
9.1.	Rozhodnutí městského úřadu o přijetí úvěru.....	51
9.2.	Vícekritériální hodnocení variant aditivní metodou.....	52
9.3.	Hodnocení kritérií týkající se pohyblivé úrokové sazby	53
9.4.	Hodnocení kritérií týkající se pevné úrokové sazby.....	57
	Závěr	60
	Použitá literatura.....	62
	Seznam zkratk.....	64
	Seznam tabulek, schémat a vzorců	65
	Přílohy	66

Úvod

Tématem bakalářská práce je financování investičních aktivit obcí vhodnými úvěrovými produkty. Financováním aktivit obcí se v dnešní době zabývá velké množství bankovních i nebankovních institucí, které nabízejí různé druhy úvěrových produktů. Typově stejné bankovní produkty nabízené různými subjekty od sebe velmi často liší. Pro budoucího klienta - obec je mnohdy těžké vybrat ten správný, který bude vyhovovat zamýšlené investiční aktivitě.

Jedním determinantem rozvoje obce je provádění různých investičních aktivit, které mají sloužit ke zvýšení kvality života jejích občanů. K tomu musí obec dokázat zajistit potřebné finanční prostředky. Nejtypičtějším jsou příjmy z daní (svěřených i sdílených), které však mnohdy nepokrývají všechny zamýšlené aktivity obcí. Další možností financování je získání nenárokové dotace, např. od jednotlivých resortních ministerstev či jiných institucí.

Avšak možnosti státu v poskytování nenárokových dotací jsou značně omezené. Proto v praxi velmi často dochází k využívání návratných zdrojů financování. Nejčastěji to jsou bankovní úvěry, komunální dluhopisy nebo směnky. Do výběrového řízení na poskytovatele úvěru bývají obvykle zařazovány různé výhodné nabídky, což klade velký důraz na erudované rozhodnutí výběrové komise. Takto získané zdroje zajišťují příjem finančních prostředků zejména na financování infrastruktury, výstavbu kulturních a sportovních zařízení.

Cílem bakalářské práce je porovnat podle vhodných kritérií vybrané bankovní produkty určené na financování investičního projektu Města Moravské Budějovice, který byl zvolen jako příklad.

Bakalářská práce je rozčleněna do několika tématických částí. V první charakterizovány obecné podmínky pro hospodaření obcí včetně problematiky obecního rozpočtu, dále jsou uvedeny způsoby financování obce veřejnými i vlastními zdroji a je zmíněn i významný alternativní způsob financování zejména potřeb obcí. Další části jsou věnovány podmínkám pro získání úvěru, možnostem fixací úrokových sazeb pro dlouhodobé úvěry, jsou provedeny charakteristiky vybraných bankovních produktů u některých bankovních

institucí z hlediska jejich celkové ceny a dalších možností jejich využití. Závěr práce patří detailní analýze a hodnocení vybraných produktů aditivní metodou pro rozhodování.

1. Obce a jejich hospodaření

1.1. Charakteristika obce

Obec je v hospodářských a finančních vztazích právnická osoba s příslušnými právy a povinnostmi, přičemž může vstupovat do všech právně přípustných vztahů, o kterých sama rozhoduje a nese za ně plnou odpovědnost. Obec hospodaření dle schváleného rozpočtu, přičemž podmínky pro hospodaření obcí jsou upraveny rámcově zákonem o rozpočtových pravidlech republiky č. 218/2000 Sb., zákonem č. 243/2000 Sb. a zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a dalšími právními předpisy.

1.2. Hospodaření obcí

Podle Pekové (1997) je každý rozpočet toková veličina. Během celého rozpočtového období postupně přicházejí jednotlivé druhy příjmů (plánované i neplánované) na příjmový účet rozpočtu a z výdajového účtu se postupně uhrazují potřeby (plánované i neplánované).

Dlouhodobým cílem hospodaření obce by měl být vyrovnaný rozpočet, kdy $P = V$, eventuálně přebytkový rozpočet ($P > V$), neboť dlouhodobě schodkový rozpočet ($P < V$) vede k zadlužení v dalších letech.

Při vyrovnaném rozpočtu ($P = V$) si obec netvoří finanční rezervy do dalších let. Důsledkem toho v závěru rozpočtového období nemá vlastní finanční prostředky potřebné na financování výdajů začátkem dalšího rozpočtového období.

V případě přebytku běžného rozpočtu je tento rozdíl převeden do kapitálového rozpočtu a v následujícím rozpočtovém období může být tento přebytek použit, než na příjmový účet běžného rozpočtu přijdou řádné platby. Schodek běžného rozpočtu je vyrovnáván z kapitálového rozpočtu.

Běžný rozpočet zachycuje příjmy a výdaje, které se každoročně opakují. Kapitálový rozpočet bilancuje příjmy, které se týkají delšího období, než je jeden rozpočtový rok a které zajišťují jednorázové, neopakovatelné potřeby.

Kapitálový rozpočet je vyrovnaný, jestliže se jeho výdaje rovnají jeho příjmům, a to včetně přebytku běžného rozpočtu, nebo po úhradě schodku běžného rozpočtu.

1.2.1. Úloha municipálního rozpočtu

Místní rozpočty zahrnují rozpočty všech nižších vládních úrovní, tzn. municipalit (měst a obcí) a ostatních subnárodních vládních úrovní. Tyto rozpočty jsou nástrojem realizace funkcí místních financí. Hlavním cílem místních rozpočtů je na decentralizované úrovni zabezpečit veřejné statky a služby v požadovaném rozsahu a v požadované kvalitě. Těmi se rozumí např.: péče o místní komunikace a veřejné osvětlení, péče o hospodářskou část provozu předškolních a školních zařízení, péče o bezpečnost obyvatel a jejich majetku, aj. To vyžaduje finanční prostředky, proto důležitým nástrojem a předpokladem pro jejich úspěšné plnění je rozpočet.

Hospodaření obcí během rozpočtového období, které se v ČR kryje s kalendářním rokem, lze charakterizovat následujícím vztahem

$$F_1 + P - V = F_2 \quad (1)$$

kde F_1 je stav peněžních prostředků na počátku rozpočtového období,

P jsou příjmy,

V jsou výdaje,

F_2 je stav peněžních prostředků na konci rozpočtového období.

Je-li $F_2 > F_1$, tzn. kladné, má obec finanční rezervu pro hospodaření v dalším rozpočtovém roce.

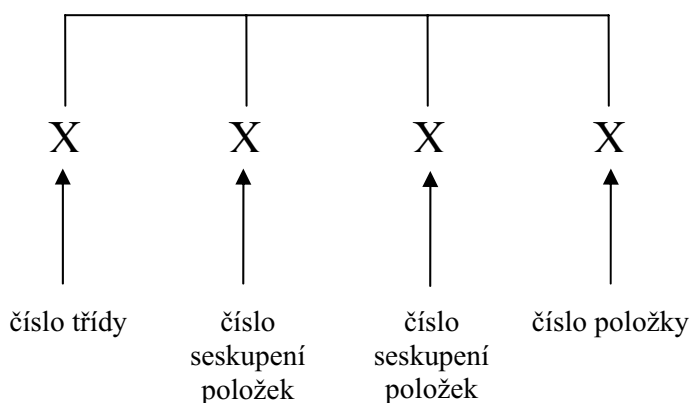
Jak uvádí Pekové (1997), rozpočet obce je:

- decentralizovaný peněžní fond, ve kterém se soustřeďují různé druhy veřejných příjmů,
- bilance veškerých příjmů a výdajů,
- finanční plán pro obecní hospodaření,
- nástroj prosazování cílů obecní politiky.

1.2.2. Obecné definování příjmů a výdajů

Provazníková (2007) uvádí, že příjmy a výdaje veřejných rozpočtů závazně člení rozpočtová skladba neboli rozpočtová klasifikace několika způsoby. Například druhové třídění člení peněžní operace do osmi tříd. Položky jednotlivých tříd přesně uvádějí, o jaký typ peněžní operace se jedná¹.

Schéma 1: Druhové členění příjmů a výdajů

Zdroj: Provazníková (2007)

Výdaji jsou nenávratné platby na běžné i kapitálové účely, opěťované² i neopěťované³, a poskytované návratné půjčky za účelem realizace rozpočtové politiky.

Z hlediska druhového členění se výdajové operace se třídí do 5. a 6. třídy.

Třída 5 - Běžné výdaje zahrnují:

Neinvestiční nákupy - tj. opěťované výdaje za zboží a služby neinvestiční povahy a náklady související s pracovní silou (mzdy, pojistné atd.).

Neinvestiční transfery – tj. neopěťované výdaje na neinvestiční účely charakteru dotací a příspěvků mimo rozpočtovou jednotku.

Neinvestiční půjčky – tj. návratně poskytované prostředky jiným subjektům na neinvestiční účely.

Třída 6 - Kapitálové výdaje – zahrnují:

Investiční nákupy - tj. opěťované výdaje na pořízení hmotného a nehmotného investičního majetku a akcií a majetkových účastí.

¹ Ministerstvo financí České republiky [online]. c2005 [cit. 2009-02-20]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ostatni_11423.html>.

² Opěťovanou operaci lze charakterizovat jako „něco za něco“ (např. mzdy zaměstnancům).

³ U neopěťovaných operací neexistuje „protiplnění“.

Investiční transfery – tj. neopětované výdaje charakteru dotací a příspěvků na investiční účely poskytovaných mimo rozpočtovou jednotku.

Třída 8 - Financování – součástí této třídy jsou položky vyjadřující změnu stavu finančních prostředků na bankovních účtech. Tato třída vyjadřuje, jakým způsobem jsou příjmové a výdajové operace financovány. Zachycuje např. návratné přijaté finanční prostředky a výdaje na splátky jistin dříve přijatých půjček.

Příjmy jsou podle druhového členění nenávratně inkasované prostředky připsané na bankovní účet, opětované i neopětované, z domácí ekonomiky i ze zahraničí, včetně přijatých darů a dotací a přijaté splátky půjček za účelem rozpočtové politiky. Nezahrnují však ta inkasa, která představují vypůjčené finanční prostředky (návratné půjčky, úvěr, příjmy z emise vlastních cenných papírů - obligací apod.).

Příjmové operace se dělí na základě druhového členění do čtyř tříd:

Třída 1 - Daňové příjmy zahrnují:

povinné, neopětované příjmy plynoucí z daní, pojistného sociálního a zdravotního pojištění, doplatků včetně daní a sankcí za pozdní či nesprávné placení.

Třída 2 - Nedaňové příjmy zahrnují:

veškeré opětované příjmy, jako příjmy z prodeje neinvestičního majetku, příjmy z prodeje zboží a služeb, příjmy sankční povahy, které nemají vztah k daním a přijaté splátky půjček za účelem rozpočtové politiky.

Třída 3 - Kapitálové příjmy zahrnují:

příjmy z prodeje investičního majetku a finančních aktiv majících povahu majetkových podílů za účelem rozpočtové politiky a přijaté dary pro investiční účely s výjimkou darů od zahraničních vlád a transferů z jiných úrovní vlády.

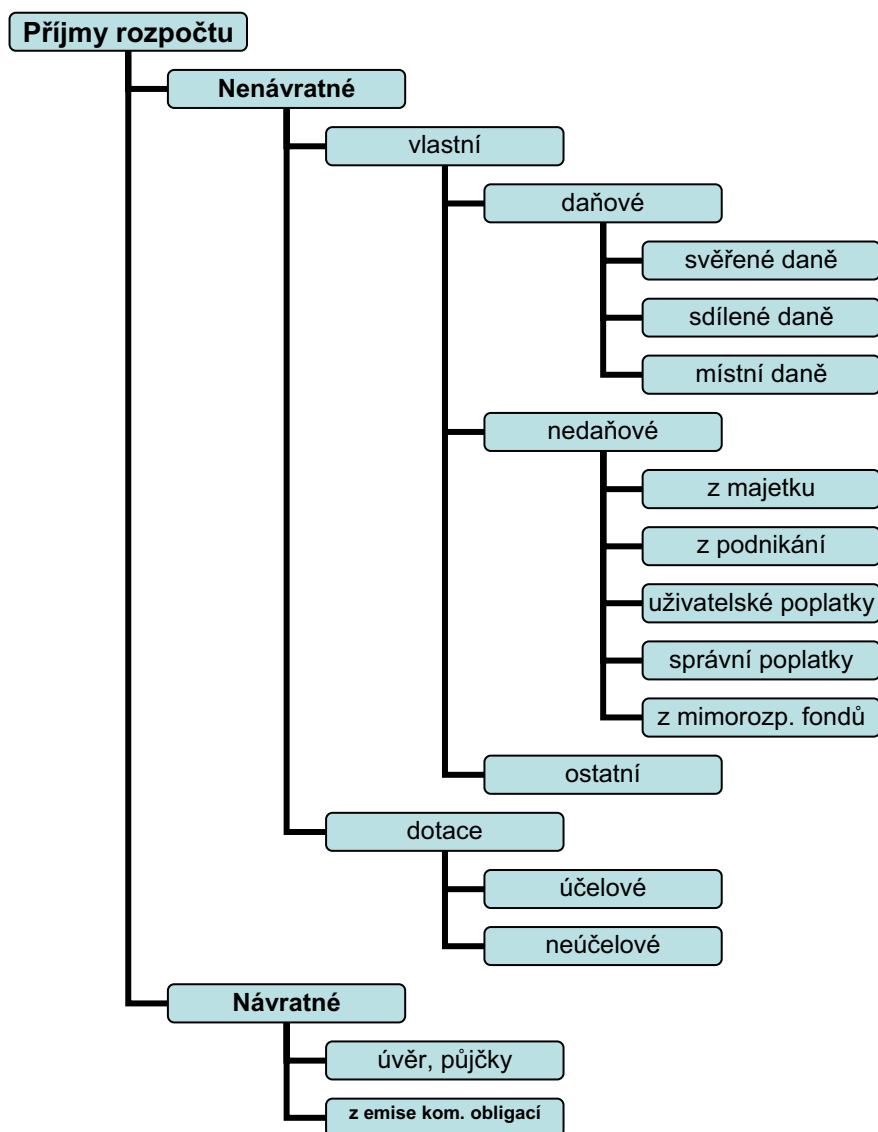
Třída 4 - Přijaté dotace s podrobnějším tříděním na běžné a kapitálové dotace, neopětované a nenávratně inkasované dotace a dary od jiných úrovní vlády a od zahraničních vlád a institucí.

Podrobnější členění každé třídy se nachází uvnitř jednotlivých tříd.⁴

⁴ Např.: kód 5151 znamená: třída 5 - Běžné výdaje; položka 51 - Neinvestiční nákupy a související výdaje; položka 515 - Nákup vody, paliv a energie; položka 5151 - Studená voda. Např.: kód 1111 znamená: třída 1 – Daňové příjmy; položka 11 – Daně z příjmů zisku a kapitálových výnosů, položka 1111 – Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.

Peková (1997) dělí příjmy obce podle uvedeného schématu č. 2.

Schéma 2: Dělení obecních příjmů

Zdroj: Peková (1997)

Hamerníková a Maaytová (2007) rozdělují rozpočtové příjmy následovně:

- příjmy neúvěrové, někdy se uvádí nenávratné (daně, sociální pojištění a poplatky, dotace),
- příjmy úvěrové, návratné (půjčky),
- příjmy ostatní (výnosy z prodeje majetku),
- příjmy běžné (určitým způsobem se opakující, např. daňové příjmy),
- příjmy kapitálové (spíše jednorázové, např. půjčky, příjmy z prodeje veřejného majetku a z poskytovaných služeb,

- veřejné zdroje (výlučné a sdílené daně)
- vlastní zdroje (příjmy z vlastního podnikání obce)

Vysoké a pravidelné, resp. jisté finanční příjmy jsou předpokladem pro realizaci plánovaných výdajů veřejných rozpočtů při zajišťování veřejných statků na příslušné vládní úrovni. Dostatečné příjmy municipálních rozpočtů jsou důležitým předpokladem pro ekonomickou samostatnost a nezávislost.

1.2.3. Rozpočtový proces

Jak uvádí Provazníková (2007) podle zákona č. 250/2000 Sb.⁵ rozpočtový proces zahrnuje činnosti, které jsou nezbytné k řízení hospodaření územního samosprávného celku v daném rozpočtovém období. V České republice se rozpočet jako základ finančního hospodaření obce sestavuje na jeden kalendářní rok, avšak rozpočtový proces je delší, zpravidla zahrnuje dobu 1,5 až 2 roky. Fáze rozpočtového procesu lze rozdělit do těchto etap:

- I. analýza minulosti a stanovení priorit pro rozpočtové období,
- II. sestavení návrhu rozpočtu,
- III. projednávání a schválení,
- IV. kontrola plnění rozpočtu,
- V. přehled o skutečném plnění rozpočtu - závěrečný účet,
- VI. následná kontrola,
- VII. aktualizace programu rozvoje a rozpočtového výhledu.

Sestavení návrhu rozpočtu provádí výkonný orgán obce, většinou finanční odbor. Vlastní návrh by měl vycházet z analýzy hospodaření nejméně dva roky zpět. Sestavený návrh rozpočtu se projednává výkonnými orgány, tedy finančním výborem a radou obce. Schvalování rozpočtu je ve výhradní pravomoci zastupitelstva, přičemž schválený rozpočet je buď vyrovnaný, přebytkový nebo schodkový. Schodek musí být pokryt finančními prostředky z minulých let, nebo smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo výnosem z prodeje majetku či vlastních dluhopisů. Podmínkou rozpočtu je jeho reálnost, pravdivost a úplnost. Toho se využije při kontrole plnění rozpočtu a jeho vyhodnocení během roku. Přehled o skutečném plnění a vypracování závěrečného účtu sestavují výkonné orgány, volené orgány je následně schválí. Územní

⁵ Zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

samosprávný celek je povinen nechat si přezkoumat své hospodaření za uplynulý rok, které provede krajský úřad, anebo obec krajskému úřadu oznámí, že se rozhodla zadat přezkoumání auditorovi nebo auditorské společnosti. Zpráva o přezkoumání hospodaření obce za uplynulý rok je nezbytnou součástí projednání závěrečného účtu. Za účelem větší vypovídací schopnosti jak pro zastupitele tak pro občany, by měl závěrečný účet obsahovat tabulky, komentáře a grafické znázornění. Projednání závěrečného účtu uzavírá zastupitelstvo vyjádřením s celoročním hospodařením „bez výhrad“ anebo s „výhradami“, a to pokud byly zjištěny chyby a nedostatky v hospodaření. Zastupitelstvo uzavírá závěrečný účet nejpozději do 30. června následujícího roku. Během rozpočtového roku dochází k nesrovnalostem mezi rozpočtem a skutečností, které jsou způsobeny organizačními změnami, změnami zákonů nebo objektivně se opakujícími skutečnostmi, které nebyly při sestavování rozpočtu známy (např. opravy v souvislosti s povodněmi). V těchto případech je rozpočtová potřeba uhrazována například těmito způsoby:

- změnou rozpočtu, kterou schválí zastupitelstvo,
- využitím prostředků z mimorozpočtových zdrojů (např. z fondů rezerv a rozvoje).

Jestliže rozpočet není schválen do nového rozpočtového období, hospodaří se podle rozpočtového provizoria, a to buď podle skutečnosti stejného období v předchozím rozpočtovém období, nebo podle plánovaného rozpočtu.

2. Veřejné zdroje financování

Mezi nejvýznamnější zdroje veřejného financování patří podle Pekové (1997) daně, které zajišťují stabilní příjem finančních prostředků do obecního rozpočtu a současně představují více než polovinu celkových příjmů obcí. Daní rozumíme každou povinnou, zákonem stanovenou, nenávratnou, neekvivalentní a neúčelovou platbu do veřejného rozpočtu.

Rozpočtová pravidla vymezují tzv. daňové určení, tzn. určují druhy daní, které jsou vybírané podle daňových zákonů. Daňový výnos, který plyne přímo do rozpočtů obcí, pochází od tzv. svěřených daní. V jiném případě může být stanoven podíl na celostátně vybíraných daních, který bude podle rozpočtových pravidel příjmem rozpočtu obce. V takovém případě se jedná o tzv. sdílené daně, které tvoří nejvýznamnější část daňových příjmů. Zákonem č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích jsou vymezeny daně, které mohou obce využívat na svém území, tj. různé municipální daně. Obce mají zpravidla velmi omezenou daňovou pravomoc zejména u svěřených a sdílených daní, naproti tomu větší daňovou pravomoc mají u vlastních municipálních daní. Z uzákoněné soustavy místních daní si obce mohou vybírat konkrétní daně, které uvalí na své občany a ostatní subjekty, přičemž správu a výběr daní vykonávají finanční úřady.

Podle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní (zkráceně RUD)⁶ v platném znění jsou výlučnými daňovými příjmy obcí:

- celý výnos daně z nemovitostí,
- daň z příjmů právnických osob placená obcemi.

Sdílenými daňovými příjmy obcí se staly:

- daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti,
- daň z příjmů fyzických osob samostatně výdělečně činných (pouze ze 60% výnosu této daně),
- daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou,
- daň z příjmů právnických osob, pokud nejsou poplatníkem samy obce,
- DPH.

⁶ Zákon č. 243/2000 Sb. ze dne 29. června 2000 o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3513 - .

Obcím připadlo 21,40 % z celostátního výnosu uvedených sdílených daní⁷, dále jim je ponechán 40% podíl na dani z příjmu ze samostatné výdělečné činnosti - zbývající část se stala sdílenou daní, která se převádí do celostátního výnosu. Tento podíl má působit jako motivační aspekt obcí k podpoře podnikání.

Jednotlivým obcím je konkrétní částka z 21,40 % celostátního výnosu přidělena podle počtu obyvatel dané obce vzhledem k celkovému počtu obyvatel ČR k 1. 1. běžného roku. Podle zákona o RUD se procento, kterým se obce, s výjimkou hlavního města Prahy, Plzně, Ostravy a Brna, (dále jen "ostatní obce") podílejí na procentní části celostátního hrubého výnosu daní podle zákona o RUD odstavce 1 písm. b) až f), se vypočte jako součet:

- a) poměru celkové výměry katastrálních území obce k celkové výměře katastrálních území všech obcí, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,03,
- b) poměru počtu obyvatel obce k počtu obyvatel všech obcí, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,03,
- c) poměru násobku postupných přechodů, vypočteného pro obec pomocí koeficientů postupných přechodů, k součtu násobků postupných přechodů vypočtených za ostatní obce, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,94 a dále násobeného celkovým procentem, kterým se na části celostátního hrubého výnosu daní podle zákona o RUD odstavce 1 písm. b) až f) podílejí ostatní obce. Koeficienty postupných přechodů a násobky postupných přechodů jsou uvedeny v příloze č. 2. Celkové procento, kterým se ostatní obce podílejí na části celostátního hrubého výnosu daní podle zákona o RUD odstavce 1 písm. b) až f), se stanoví pomocí zlomku, v jehož čitateli se uvede násobek přepočítacího koeficientu pro ostatní obce uvedený v příloze č. 2 a celkového počtu obyvatel ostatních obcí, a ve jmenovateli součet násobků příslušných přepočítacích koeficientů uvedených v příloze č. 2 a počtu obyvatel připadajících na hlavní město Prahu, Plzeň, Ostravu, Brno a na ostatní obce.

Další způsob pro stanovení podílu z celostátního hrubého výnosu daní pro danou obec uvádí vyhláška č. 460/2002 Sb.,⁸ ve které ministerstvo financí stanovuje procenta, kterými

⁷ Zákon č. 377/2007 Sb. ze dne 6. prosince 2007, kterým se mění zákon 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2007, částka 114, s. 5335.

⁸ Vyhláška č. 460/2002 Sb. ze dne 22. října 2002, o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 159, s. 8305 - .

se každá obec podílí na procentní části celostátního hrubého výnosu daní podle § 4 odst. 1 písm. b) až f) a písm. i) zákona o rozpočtovém určení daní. Jednotlivé obce jsou v uvedené vyhlášce abecedně seřazeny v devíti přílohách (podle krajů) a každé obci je přiřazen procentní podíl vztahující se na celostátní procentní podíl daní určený pro obec⁹.

Jak uvádí Hamerníková a Maaytová (2007) schválený systém RUD nedává příliš velký prostor pro ovlivňování daňového výnosu ze strany obcí, neboť o všech základních parametrech daní (základu daně, sazbách daní, úlevách na dani) rozhoduje parlament. Z jiného pohledu mají sdílené daně ve smyslu užití charakter neúčelových dotací. Avšak v případě nepříznivého hospodářského vývoje nemusí být rozpočtovaná výše podílu na daňovém výnosu zcela naplněna.

2.1. Výlučné daně

Podle Totha (1998) za výlučné daňové příjmy bývají v považovány daně, u kterých má územní samospráva určité daňové pravomoci. Do výlučných daňových příjmů patří daně z nemovitosti, daně z příjmů právnických osob placené obcemi a také místní daně, které mívají charakter doplňkových příjmů, protože jejich výše bývá výrazně pod 10% z celkových obecních příjmů.

2.1.1. Daně z nemovitostí a ostatní majtkové daně

Daň z nemovitosti, která je vyměřována z ceny nebo hodnoty nemovitostí se obvykle vypočítá z tržní, ještě častěji však z nájemní hodnoty majetku (event. produktivní hodnoty - lesy). Daň upravuje zákon 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, který stanovuje podmínky zdanění nemovitého majetku ve vlastnictví, případně ke kterému se pojí právo hospodaření nebo právo trvalého užívání, tzn. pozemky a stavby. Do rozpočtů obcí plyne celý výnos daně z nemovitostí, jako svěřená daň. Avšak tato daň představuje v celkových příjmech rozpočtů obcí malý podíl. Ostatní majtkové daně, jako je daň dědická, daň darovací a daň z úplatného převodu nemovitosti plynou do státního rozpočtu. Od majtkové daně je zpravidla osvobozen majetek ve vlastnictví státu a obcí, půda, která je zastavěná komunikacemi, železnicí, ostatními dopravními a komunikačními systémy, apod.

⁹ Příklad: Obci Kunědice je přidělena hodnota 0,001413 jako procentní podíl obce na výnosu daní podle § 4 odst. 1 písm. b) až f) zákona o rozpočtovém určení daní. Předpokládejme, že celostátní hrubý výnos DPH činí 218,9 mld. Kč. 21.40% z celostátního hrubého výnosu DPH náleží obcím ČR, tj.: $218,9 \times 0,2059 = 45,07151$ mld.Kč. Obci Kunědice náleží podíl na 45,07151 mld. Kč podle hodnoty uvedené ve vyhlášce MF č. 460/2002 Sb. Tzn: daňový příjem pro obec Kunědice z DPH činí v Kč: $45\,071\,510\,000 \times 0,001413\% \div 100 = 636\,860,4363$ Kč.

Ze zdanění je často vyjmut nebo osvobozen majetek, zejména nemovitý, který slouží k sociálním, vzdělávacím, náboženským, sportovním a podobným účelům.

2.1.2. Daň z příjmů právnických osob placená obcemi

Tyto daně mají základ v příjmech poplatníků, kteří nejsou založeni nebo zřízeni za účelem podnikání, např. zájmová sdružení, politické strany, obce, vyšší územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a subjekty.

2.1.3. Místní poplatky v ČR

Místní poplatky jsou uzákoněny zákonem o místních poplatcích¹⁰, přesto však Peková (1997) uvádí, že mají charakter municipálních daní, které si spravují a vybírají obce samy. Zákon o místních poplatcích umožňuje obcím rozhodnout o tom, který druh poplatků a v jaké výši bude v obci vybírán. Hamerníková a Maaytová (2007) dodávají, že se jedná o přímou platbu občana za určitou službu nebo zboží, které poskytuje veřejný sektor. Poplatky bývají oproti daním definovány jako ekvivalentní a účelové, plynoucí do veřejného rozpočtu. Příkladem může být poplatek v obecní knihovně za výpůjčku jedné knihy. Místní poplatky nepřesahují v průměru 1% z celkového příjmu obecního rozpočtu.

2.2. Sdílené daně

Mezi sdílené daně lze zařadit podle zákona 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní daň z příjmů fyzických osob, daň z příjmů právnických osob (bez daně placené obcemi) a daň z přidané hodnoty (DPH). Jak uvádí Peková (1997), nejvýnosnějšími daněmi v příjmech rozpočtů obcí jsou daně z příjmů jak fyzických, tak právnických osob. Inkaso daní z příjmů vstupuje do obecního rozpočtu jako podíl na dani, tj. sdílená daň.

2.2.1. Daň z příjmů fyzických osob

Výše daně je závislá na velikosti příjmu nebo zvýšení majetku poplatníka daně, tj. na velikosti základu daně, ze kterého se daň vypočítává, a na sazbě daně. Na výši základu daně mají vliv odpočitatelné položky a samotnou výši daně ovlivňují slevy na dani. Tato daň má být dostatečně výnosná a má být prostředkem redistribuce důchodů od bohatším k sociálně potřebným. Daň z příjmů fyzických osob (DPFO) je daní přímou, která

¹⁰ Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, v platném znění.

s účinností od 1. 1. 1993 nahradila daň ze mzdy, daň z příjmů z literární a umělecké činnosti a daň z příjmů obyvatelstva. Při stanovení základu pro výpočet DPFO je zpravidla možné od zdanitelných příjmů odečíst daňové výdaje, přičemž je DPFO využívána jako prostředek ovlivňující chování fyzických osob, když její výši mohou snižovat např. dary na veřejně prospěšné účely, příspěvky na penzijní připojištění, pojistné na soukromé životní pojištění. K DPFO jednotlivé fyzické osoby podávají daňové priznání a samy daň platí. DPFO je upravena spolu s daní z příjmů právnických osob zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

2.2.2. Daň z příjmu právnických osob

Hamerníková a Maaytová (2007) uvádějí, že předmětem daně z příjmů právnických osob jsou veškeré příjmy z činností a z nakládání s majetkem právnických osob. Její význam se nejen v České republice, ale v celé EU postupně snižuje důsledkem vědomé snahy o podporu podnikatelských aktivit. Pilný (2000) dodává, že tento příjem má napomoci vyrovnat rozdíly mezi tzv. bohatými a chudými obcemi. Do rozpočtu obce plyne určitá částka, která není přímo závislá na bohatosti příslušné obce.

Výnos daní z příjmů nemohou obce přímo ovlivňovat. Mohou jej ovlivnit nepřímo, například vytvořením podmínek pro individuální podnikání (například dlouhodobý pronájem nebo prodej půdy podnikateli pro postavení budovy podniku). To ovlivní budoucí výnos nejen majetkové daně, ale také daní z příjmů jak fyzických, tak právnických osob.

2.2.3. Daň z přidané hodnoty – DPH

DPH tvoří jeden z nejdůležitějších příjmů státního rozpočtu. Platí ji všichni při nákupu většiny zboží a služeb, proto se jí také někdy říká univerzální daň. Princip této daně je v tom, že dodavatel, pokud je registrován jako plátec daně, musí odvést z obchodu část hodnoty, pokud je tento obchod předmětem daně. Naopak odběratel si za jistých podmínek může zažádat o vrácení daně, kterou při obchodu dodavateli, který je plátcem této daně, zaplatil. Zákon 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty mimo jiné stanovuje pravidla pro výpočet daně.

3. Vlastní zdroje financování

Peková (1997) a Pilný (2000) uvádějí, že příjmy z vlastního podnikání obcí představují tradiční příjem do rozpočtů obcí v různém časovém období. V posledních desetiletích však jejich význam významně roste, protože se obce snaží čím dál více zhodnocovat svůj majetek nebo vytvářet majetkové účasti.

3.1. Zisk municipálních podniků

Jsou-li municipální podniky zřizovány za účelem zabezpečování veřejných statků, pak většinou hospodaří na neziskovém principu, protože poplatky za služby jsou konstruované většinou v ekonomicky nutné výši, a proto zisk těchto podniků jako příjem rozpočtu obce je pak výjimečný a nepravidelný.

3.2. Příjmy rozpočtu obce z podílu na zisku

Tento příjem vyplývá z majetkové účasti obce na podnikání jiných subjektů. Jeho výše může být velmi významná pro obecní rozpočet, avšak je s ní spojeno i riziko podnikání. Jestliže podporovaný subjekt zbankrotuje, obec ztrácí veškeré své vklady.

3.3. Příjmy z pronájmu nebo z prodeje municipálního majetku

Pilný (2000) rozděluje hlavní příjmy z obecního majetku na:

- nájemné z bytových a nebytových prostor,
- pachtovné za pronájem obecních pozemků,
- tržby za prodej obecních bytů,
- tržby za prodej obecních pozemků, lesů nebo rybníků,
- tržby za prodej staveb ve vlastnictví obce (pily, mlýny, pískovny, kamenolomy, aj.),
- tržby za prodej movitých věcí, tržby za prodej komunálních obligací, aj.

V ČR se za nejvýznamnější majetek obcí považují pozemky. Dlouhodobý pronájem může zajistit obci dlouhodobý stabilní příjem do svého rozpočtu. Příjmy z pronájmu majetku

patří mezi běžné příjmy, příjmy z prodeje majetku patří mezi kapitálové příjmy rozpočtu obce.

3.4. Příjmy z finančního investování

Dočasné volné finanční prostředky může obec zhodnotit formou termínovaného vkladu s minimálním rizikem nebo může investovat do obchodovatelných cenných papírů.

V ČR není zatím tato forma finančního investování příliš rozšířena. Je to způsobeno především nedostatkem volných finančních prostředků, které by obce mohly věnovat na nákup cenných papírů.

3.5. Uživatelské poplatky

V mnoha zemích se prosazuje tendence financovat smíšené veřejné statky úplně nebo alespoň z větší části z uživatelských poplatků. Uživatelské poplatky se nejčastěji využívají za odvoz komunálního odpadu a využívání kontrolovaných skládek, za dodávky pitné vody (vodné), za čištění odpadních vod (stočné), za sportovní, rekreační, kulturní služby, apod. Uživatelské poplatky jsou vlastním příjmem rozpočtu obcí a patří mezi běžné příjmy.

3.6. Příjmy z vlastní správní činnosti

Příjmy z vlastní správní činnosti se rozumí poplatky za správní úkony zajišťované v rámci tzv. přenesené působnosti. Seznam a výše těchto poplatků je upravena celostátním platným zákonem¹¹. Poplatky za úkony orgánů územní samosprávy plynou do příslušného rozpočtu obce, přičemž správní poplatky se platí zpravidla hotově, kolkovými známkami nebo bezhotovostním převodem z účtu poplatníka.

3.7. Příjmy sankční povahy - pokuty

Obce mohou ukládat pokuty občanům i podnikům za znečišťování veřejných prostranství, za nepořádek, apod. Tyto příjmy mají charakter doplňkových příjmů, proto je jejich výnos v rozpočtech obcí většinou malý.

¹¹ Zákon č. 643/2004 Sb. ze dne 26. listopadu 2004 o správních poplatcích. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 215, s. 11 419 - .

3.8. Příjmy z mimorozpočtových fondů obce

Do tohoto příjmu mohou být zahrnuty převody finančních prostředků z účelových peněžních fondů, které obce tvoří mimo vlastní rozpočet, například z fondu rezerv a rozvoje. Zejména v případě hrozícího schodku hospodaření.

3.9. Ostatní nedaňové příjmy rozpočtu obce

Do této kategorie lze zařadit sdružené finanční prostředky obcí, zejména u malých obcí se ze sdružených finančních prostředků financují veřejné služby, na jejichž oddělené financování by obce neměly dostatek finančních prostředků. Mohou být použity na financování jak běžných (např. společné provozování záchranné služby, veřejné dopravy, školy), tak kapitálových výdajů (např. výstavba cyklostezek, kanalizací, čističek odpadních vod). Dále se do ostatních nedaňových příjmů řadí dary, výnosy ze sbírek, apod.

4. Nenávratné alternativní zdroje financování

Jako nenávratné alternativní zdroje financování považuje Hana Marková (2000) dotace, které současně charakterizuje jako nenávratně poskytnuté prostředky ze státního rozpočtu, za které neexistuje „protiplnění“. Dotace ze státního rozpočtu a státních fondů tvoří neopominutelnou část příjmů obecního rozpočtu¹², protože obce jsou vedle své činnosti v rámci samostatné působnosti zodpovědné i za výkon přenesené působnosti. Na konkrétní účely se poskytují účelové dotace za podmínek stanovených zásadami dotační politiky. Účelové dotace jsou přísně zúčtovatelné a nevyčerpané prostředky musí být vráceny. Nejvíce patrné je to např. u sociálních dávek nebo u dotací investiční výstavbě.

Kapitálové účelové dotace jsou nepravidelné jak v čase, tak i v prostoru. Jsou přijatelné tehdy, jestliže sama obec uhradí podstatnou část výdajů na konkrétní investiční akci, přičemž se poskytují na investiční výstavbu, která lépe umožní uspokojovat místní veřejné statky (např. školy), či na investice přesahující svým významem danou lokalitu (např. silnice). Neúčelové dotace jsou podle Pekové (1997) nepodmíněné, tzn. jejich poskytování není vázáno na předem vymezený účel. Do této skupiny patří i dotace na vyrovnání schodku hospodaření obcí. Neúčelové dotace obce mohou používat podle vlastního uvážení a přitom ušetřená dotace jim nepropadá.

Jak uvádí Provazníková (2007), dotace se dále dělí na nenárokové a nárokové. Pokud má obec na dotaci automaticky nárok a nemusí o ni žádat, jedná se o nárokovou dotaci. V případě, kdy obec o dotaci musí zažádat a současně splňovat určitá kritéria, jde o nenárokovou dotaci.

V současné době jsou obcím přidělovány následující typy dotací:

Dotace ze všeobecné pokladní správy (dále jen VPS) státního rozpočtu, kterou spravuje Ministerstvo financí. Tyto typy dotací není ekonomicky opodstatněné sledovat podle jejich odvětvového určení. Jedná se např. o zabránění vzniku, rozvoje a šíření TBC, dotace na protiradonová opatření, na komplexní program prevence kriminality a prevence drogových závislostí, na úhradu výdajů na poštovné obcím s rozšířenou působností, investiční dotace na podporu rozvoje a obnovy regionální infrastruktury, apod.

Z kapitoly VPS je možno poskytnout i mimořádné dotace z rezerv státního rozpočtu, které mají neinvestiční i investiční charakter. Vedle toho mohou být z kapitoly VPS

¹² Dotace jsou poskytovány krajům a obcím podle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, v aktuálním znění.

poskytovány obcím i návratné finanční výpomoci (např. na řešení problematiky nevyplácených mezd v regionech v roce 1999 z důvodu platební neschopnosti zaměstnavatelů, do fondů rozvoje bydlení vybraných obcí v souvislosti s řešením následků živelných pohrom).

Obcím mohou být rovněž poskytovány nenárokové dotace vypláceny v rámci grantových programů vyhlašovaných jednotlivými ministerstvy. Tyto dotace pocházejí z rozpočtů ministerstev. Jedná se např. o program regenerace městských památkových rezervací a zón vyhlašovaný Ministerstvem kultury, systém podpory rozvoje a zainvestování průmyslových zón vyhlašovaný Ministerstvem průmyslu a obchodu, atd.

Státní mimorozpočtové fondy poskytují dotace většinou účelové a kapitálové. Jedná se např. o dotace ze Státního fondu rozvoje bydlení (SFRB) na podporu bytové výstavby. Takové dotace jsou podmíněny poskytnutím vlastních finančních prostředků obcí.

Také kraje mohou obcím poskytnout dotace, a to jak v rámci samostatné působnosti kraje (programy vyhlašované jednotlivými kraji - např. na podporu rozvoje cestovního ruchu), tak přerozdělením některých typů dotací, jež kraje získaly ze státního rozpočtu (např. na jednotky dobrovolných hasičských požárních sborů).

V neposlední řadě se jedná také o dotace z Evropské unie vyplácené ze strukturálních fondů prostřednictvím Národního fondu. Tyto dotace bývají zpravidla přísně účelové a jsou určeny na podporu staveb s ekologickou problematikou (budování ČOV, kanalizací, atd.), na budování cyklotras, na podporu cestovního ruchu, apod.

Ostatní běžné dotace jsou poskytovány podle uvážení jednotlivých ministerstev, stejně jako většina kapitálových dotací. Téměř všechny kapitálové dotace vyžadují odpovídající finanční prostředky obcí. Přehled o výši dotací přijatých obcemi od jednotlivých ministerstev a státních fondů v roce 2007 ilustruje tabulka č. 1.

Tabulka 1: Přehled o přijatých dotacích obcemi a DSO v roce 2007 (v mil. Kč)

Kapitola	Celkem	z toho:		
		Neinvestiční	Investiční	Půjčky
Poslanecká sněmovna Parlamentu	0,3	0,3		
Úřad vlády ČR	12,8	12,8		
Ministerstvo obrany	15,5	10,3	5,2	
Ministerstvo práce a sociálních věcí	23 819,4	23 360,7	458,7	
Ministerstvo vnitra	296,8	41,7	255,1	
Ministerstvo životního prostředí	3 308,9	92,2	3 216,7	
Ministerstvo pro místní rozvoj	5 173,5	811,3	4 362,2	
Ministerstvo průmyslu a obchodu	217,0	1,8	215,2	
Ministerstvo dopravy a spojů	16,0	9,9	6,1	
Ministerstvo zemědělství	1 810,6	185,9	1 590,1	34,6
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	8 554,0	8 012,6	541,4	
Ministerstvo kultury	446,7	313,3	133,4	
Ministerstvo zdravotnictví	140,0	0,3	139,7	
Akademie věd	0,1	0,1		
Národní fond	135,9	6,1	129,8	
Operace státních finančních aktiv	65,4	14,3	51,1	
Všeobecná pokladní správa	13 914,0	10 480,4	3 433,6	
Státní zemědělský intervenční fond	8,1	8,1		
Státní fond životního prostředí	1 151,0	56,4	999,2	95,4
Státní fond dopravní infrastruktury	1 079,2	189,3	889,9	
Státní fond rozvoje bydlení	1 183,5	53,0	1 094,2	36,3
Státní fond pro podporu a rozvoj kinematografie	9,8		9,8	
C e l k e m	61 358,5	43 660,8	17 531,4	166,3

Zdroj: Státní závěrečný účet na rok 2007¹³

Důležitou skupinu dotací představují dotace vyplácené v rámci souhrnného vztahu státního rozpočtu obcím (prostřednictvím kapitoly VPS). Tvoří je z 90 % dotace běžné, které jsou určeny na zohlednění lokálních specifik při zajišťování veřejně-prospěšných služeb a statků na místní úrovni.

Podle Provazníkové (2007) zahrnuje soubor dotací:

- Dotace na výkon státní správy v působnosti obcí je určena na částečnou úhradu osobních a věcných výdajů spojených s výkonem státní správy. Metodika jejich výpočtu je obsažena v příloze č. 8 k zákonu č. 475/2008 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2009. Celkový plánovaný příspěvek pro rok 2009 činí 7 331 532¹⁴ tis. Kč.

¹³ Ministerstvo financí České republiky [online]. c2005 [cit. 2009-02-23]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40256.html?year=PRESENT#II>.

¹⁴ Zákon č. 475/2008 Sb. ze dne 10. prosince 2008 o státním rozpočtu České republiky na rok 2009. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 152, s. 8101.

Nová metodika výpočtu postupně odstraňuje finanční disproporce vzniklé v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů. Empiricky bylo dokázáno, že v malých obvodech jsou náklady na správu v přepočtu na počet obyvatel vyšší, a tudíž mají vyšší finanční nároky na zabezpečení objemu svěřené působnosti.

Metodika vychází ze dvou kritérií:

1. Kritérium velikosti správního obvodu (SO)¹⁵, které se vyjadřuje počtem obyvatel žijících ve správním obvodu, se vypočítá podle:

$$P_1 = \frac{B}{A + \sqrt{SO}} \times SO \quad (2)$$

kde SO je počet obyvatel žijících ve správním obvodu.

2. Kritérium podílu počtu obyvatel správního centra (SC) a počtu obyvatel ve správním obvodu (SO) se vypočítá podle:

$$P_2 = C \times \left(1 - \frac{SC}{SO}\right) \times SO \quad (3)$$

kde SC je počet obyvatel žijících ve správním centru.

Kritérium č. 2 částečně kompenzuje finanční náklady na výkon přenesené působnosti pro občany obcí, na které obec vykonávající tuto působnost nedostává podíl na daňových výnosech. Konstanty A, B a C jsou stanoveny v závislosti na rozsahu přenesené působnosti a objemu celkových prostředků na státní příspěvek. Příspěvky se sčítají podle rozsahu působnosti obce. Výsledná částka se zaokrouhluje na celé Kč.

Tabulka 2: Hodnoty koeficientů pro stanovení výše příspěvku na výkon státní správy pro rok 2009

Rozsah působnosti	A	B	C
Obce	51,61623651	1273345,195	0
Obce s působností matričního úřadu	188,1550315	7477287,323	5139,847748
Obce s působností stavebního úřadu	52,36425042	5839070,924	9503,536255
Obce s pověřeným obecním úřadem	62,83943530	10673207,72	12115,63996
Obce s rozšířenou působností	3,256188813	4866317,543	29827,05584

Zdroj: Státní rozpočet České republiky na rok 2009¹⁶

¹⁵ Počet obyvatel SO a SC se dělí tisíci.

- Dotace na výkon zřizovatelských funkcí převedených z OkÚ¹⁷. V souvislosti se zánikem OkÚ přešly do samosprávné působnosti obcí zřizovatelské funkce k 31 organizacím. Jedná se o finanční vyjádření tohoto převodu v rámci reformy veřejné správy. Celkové plánované dotace pro všechny obce na rok 2009 činí 231 617 tis. Kč, přičemž výše ostatních příspěvků je upravena v zákoně č. 475/2008 Sb.¹⁸ Tato částka byla určena na úhradu provozních výdajů zařízení, u nichž obce převzaly v souvislosti se zánikem okresních úřadů funkci zřizovatele. Jedná se o vybrané organizace působící zejména v odvětví kultury (knihovny, divadla, apod.). Výše uvedené dotace nepodléhají finančnímu vypořádání, a proto je sporné, zda je řadit mezi účelové dotace.

Jak uvádí Provozničková (2007), ostatní dotace mají charakter účelových dotací. Jsou přísně zúčtovatelné a nevyužitá část dotace se vrací do státního rozpočtu, přičemž mezi příspěvky patří:

- Dotace na místo v domovech důchodců, jejichž zřizovateli jsou obce. Dotace je určena na financování provozních výdajů domovů důchodců, plně však nepokrývá provozní výdaje, jedná se pouze o příspěvek.
- Dotace na místo v ústavech sociální péče je určena na provozování ústavů sociální péče, jejichž zřizovateli jsou obce.
- Příspěvek na školství je určen na částečnou úhradu provozních výdajů základních, mateřských a speciálních škol, víceletých, gymnázií, apod. zřizovaných obcemi. Celkový plánovaný příspěvek na školství pro rok 2009 činí 1 379 241 tis. Kč.
- Dotace na lůžko ve vybraných zdravotnických zařízeních se týká především dětských zdravotnických zařízení (kojenecké ústavy, dětské domovy), která nejsou příjmově napojena na soustavu zdravotních pojišťoven a jejichž zřizovatelem je obec. Celková plánovaná dotace pro rok 2009 činí 37 227 tis. Kč.
- Dotace na dávky sociální péče mají charakter mandatorních výdajů státního rozpočtu. Jsou průběžnou položkou v rozpočtech obcí, které jsou kontaktním

¹⁶ Zákon č. 475/2008 Sb. ze dne 10. prosince 2008 o státním rozpočtu České republiky na rok 2009. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 152, s. 8103.

¹⁷ Okresní úřad (OkÚ).

¹⁸ Zákon č. 475/2008 Sb. ze dne 10. prosince 2008 o státním rozpočtu České republiky na rok 2009. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 152, s. 8101.

místem pro výplatu státní sociální podpory. Dotace jsou určeny na dávky pro občany tělesně a zdravotně postižené a sociálně slabé. Za období leden – listopad roku 2008 představovalo 22,1 mld. Kč¹⁹ transfery obcím na příspěvek na péči, na dávky pomoci v hmotné nouzi a na dávky zdravotně postiženým.

Všechny výše uvedené dotace jsou dotace nárokové a jsou vypláceny většinou kraji, které je pak rozděluje jednotlivým obcím.

Podle Provaníkové (2007) jsou podmínky poskytování dotací netransparentní, zejména při přidělování nenárokových a kapitálových dotací. Zkušenosti z praxe potvrzují hypotézy o silném lobbyismu, či využívání politických konexí a vyjednávacích schopnostech obcí pro získání dotace.

¹⁹ *Portál veřejné správy České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra, c2003 – 2009 [cit. 2009-02-23]. Dostupný z WWW: < https://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/7226/_s.155/10202?docid=118559 >.

5. Návravné alternatívní zdroje financování

Peková (1997) uvádí, že hospodaření obce se může dostat do situace, kdy obec nemá dostatečné finanční prostředky na krytí potřeb, nemá ani vhodné finanční prostředky ve svých účelových fondech, pokud je tvoří. Nedostatečné vlastní finanční prostředky lze za určitých podmínek nahradit návratnými prostředky, které bude muset obec vrátit svým věřitelům. Vedle splátky jistiny bude muset splatit i úrok.

Mezi návratné příjmy rozpočtu obce patří:

- úvěr od peněžního ústavu – věřitelem je bankovní instituce,
- příjmy z emise obligací (komunální obligace) – věřitelem je jsou občané.

Příjmy z emise cenných papírů nebo střednědobé a dlouhodobé úvěry se využívají na financování investičních potřeb, například v oblasti školství, péče o zdraví a sociální péče, infrastruktury, apod.

5.1. Bankovní finančně úvěrové produkty

Poskytování úvěrů patří mezi nejdůležitější obchody komerčních bank. Banky nabízejí obrovskou škálu úvěrů, jež se od sebe navzájem liší řadou znaků. Banky kryjí finanční potřeby klientů těmito bankovními produkty:

1. peněžní úvěry – jedná se o skutečné poskytnutí likvidních prostředků obvykle v bezhotovostní formě. Příkladem mohou být úvěry kontokorentní, eskontní, hypoteční a spotřebitelské,
2. závazkové úvěry a záruky - neznamenaají pro klienta bezprostřední získání likvidních prostředků. Banka se pouze v určité formě zaručuje za svého klienta a zavazuje se splnit jeho závazek, pokud tak klient nečiní sám. Jedná se o bankovní záruky, akceptační a avalový úvěr,
3. alternativní formy financování - umožňují klientům získat finanční prostředky za určitých specifických podmínek. K nejvýznamnějším patří faktoring a forfaiting.

Úvěrovými příjmy lze financovat účelové investice, např. výstavbu vodovodní sítě, nebo neúčelové, např. na krytí schodku státního rozpočtu.

Podle Freiberga (2000) obce mohou využít na pokrytí jak běžných, tak kapitálových investic následující typy úvěrů:

- krátkodobé se splatností do konce kalendářního (rozpočtového) roku, a to zejména kontokorentní úvěry a státní pokladniční poukázky v jednom rozpočtovém období,
- střednědobé se splatností do čtyř, nebo do pěti let,
- dlouhodobé se splatností do deseti let.

5.1.1. Krátkodobý úvěr

Krátkodobý úvěr využívají obce velice často, i několikrát během rozpočtového období. První daňové příjmy do municipálního rozpočtu plynou až v průběhu či koncem ledna rozpočtového období. Od začátku ledna běžného roku však municipalita musí financovat veřejné statky, musí platit faktury za energie a ostatní služby, vyplácet mzdy, apod. Nemá-li finanční rezervy, musí využít krátkodobý úvěr.

Typickým krátkodobým úvěrem je kontokorentní úvěr, který lze čerpat v omezené výši a po omezenou dobu v průběhu jednoho rozpočtového období. Je poskytován na běžném účtu, který může mít jak kreditní, tak debetní zůstatek, přičemž výše debetního zůstatku i výše úroku je smluvně ohraničená. Kontokorentním úvěrem však nelze krýt deficit rozpočtu, protože jej nelze čerpat na přelomu kalendářního roku.

Dalším příkladem krátkodobého úvěru je eskontní úvěr. Úvěr spočívá v tom, banka odkoupí (eskontuje) směnku před její splatností, poté si odečte diskont, tj. částku, kterou si banka odečte od nominální hodnoty směnky, přičemž výše diskontu závisí na době od data eskontu do dne splatnosti směnky (platebního dne). Po eskontu se banka stává majitelem směnky. Banka poskytuje subjektu, který na ni eskontoval směnku, eskontní úvěr, jehož výše je určena směnečnou částkou a dobou splatnosti směnky. Diskont, který se sráží při eskontu směnky, se určí podle vzorce:

$$D = \frac{P \times T \times S}{100 \times R} \quad (4)$$

kde P je směnečná částka,

T je zbytková doba splatnosti (dny),

S je diskontní sazba (% p.a.),

R je počet dnů v roce.

5.1.2. Střednědobý úvěr

Střednědobý úvěr využívají obce na financování investičních akcí, u nichž se předpokládá v blízké budoucnosti jejich zhodnocení. Např. rekonstrukce bytového fondu a následný odprodej. Střednědobé úvěry jsou využívány zatím nejčastěji k financování investičních záměrů. Jak uvádí Freiberg (2000) velmi často využívaným střednědobým úvěrem je hypoteční úvěr, který nejčastěji slouží k nákupu nemovitosti za účelem bydlení či pronájmu, přičemž je úvěr zajištěn zástavním právem k nemovitosti. Výše úrokové sazby je vzhledem k relativně malému riziku bank, které je dáno zajištěním zástavním právem k nemovitosti, obvykle nižší ve srovnání s úrokovými sazbami z alternativních úvěrů. Výše hypotečního úvěru může činit maximálně 70 % ze zástavní hodnoty zastavené nemovitosti.

5.1.3. Dlouhodobý úvěr

Dlouhodobý úvěr využívají obce pro financování dlouhodobých investic, zejména v infrastruktuře. Dlouhodobé úvěry tvoří největší objem čerpaných úvěrů. Využití střednědobého a dlouhodobého úvěru a jeho splácení ovlivňuje i úroková sazba. Peněžní ústavy stanoví konkrétní výši úroku podle druhu úvěru, účelu, na jaký je úvěr poskytován, na jakou dobu je poskytován i podle formy ručení.

5.2. Emise cenných papírů

Poková (1997) uvádí, že potřebné finanční prostředky obce také mohou získat prostřednictvím emise cenných papírů. Většinou obce vydávají dlouhodobé cenné papíry, tzn. obligace, a tím získávají návratné finanční prostředky na financování investičních potřeb. I s emisí municipálních cenných papírů jsou spojeny úrokové náklady. Čím vyšší úrok je, tím lze čekat větší poptávku po municipálních cenných papírech. Obce však emisí komunálních obligací zatím využívají omezeně, neboť tato forma získání finančních prostředků je nákladná z hlediska emise (zprostředkování, tisk, ochrana proti padělání, atd.).

Emise dluhopisů se u nás řídí zákonem č. 530/1992 Sb., o dluhopisech, zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách, zákonem č. 591/1991 Sb., o cenných papírech.

Chce-li obec emitovat komunální obligace, musí tento záměr schválit obecní zastupitelstvo, a musí dostat povolení od MF ČR a souhlas ČNB. Většinu dosavadních emisí komunálních obligací zprostředkovávala Česká spořitelna, a.s.

Peněžní ústav vypracuje finanční analýzu a navrhne konkrétní podmínky emise. Výsledkem je konečná verze prospektu, který obsahuje zejména přesné emisní podmínky, informace o použití výtěžku emise, výhled hospodaření, popis emitenta, apod. Prospekt je nejdůležitější součástí žádosti o povolení emise podávané na MF ČR. Jestli MF schválení emisi, přidělí emitovanému cennému papíru označení ISIN.

Malé obce nevyužívají tento způsob financování, neboť disponují nízkými majetkovými zárukami a výnos z emise by byl v podstatě pohlcen náklady emise.

5.3. Směnky

Jak uvádí Sekerka (1997) směnka je listinný cenný papír vystavený ve prospěch určité osoby (tzv. na řad). Výstavce směnky (emitent) činí peněžní slib nebo platební příkaz ve prospěch osoby na směnce vystavené. Ze směnky vyplývá na jedné straně bezpodmínečný dlužnický závazek a na druhé straně nárok majitele na plnění. Směnka je běžně převoditelná tzv. indosamentem (rubopisem, žírem). Směnka zajišťuje způsob, jak uhradit finanční závazky s určitým časovým odstupem, tzn. nahrazuje hotové peníze při placení. Akceptuje-li směnečník směnku svým podpisem, stává se akceptantem - příjemcem.

Směnky můžeme členit na:

- vlastní (solosměnka), kdy se výstavce, který vystavuje směnku, sám zavazuje zaplatit. V tomto případě se jedná o platební slib.
- cizí (trata), kdy výstavce přikazuje jiné osobě zaplatit majiteli směnky (remitentovi) na směnce uvedenou směnečnou částku, čili se jedná o platební příkaz.

Využívání směnky jako platebního instrumentu a její náležitostí upravuje směnečný a šekový zákon.²⁰

²⁰ Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový zákon v platném znění.

5.4. Návrtné finanční výpomoci ze státních fondů v ČR

V mnoha případech obce využívají na financování investičních potřeb finanční prostředky, které získávají formou návratné finanční výpomoci ze státních fondů. V ČR mají dominantní postavení bezúročné půjčky ze státního fondu životního prostředí.

6. Zadluženost obcí v ČR

Postavení obcí, jejich právně zaručená samostatnost a suverenita a především možnost samostatně nakládat s finančním a nemovitým majetkem motivovala obce k rozsáhlému zajišťování investičních potřeb. Rozvojové potřeby obcí jsou natolik náročné, že na jejich řešení nestačí jen běžné příjmy, a proto se obce obrací ve velké míře na kapitálový trh.

Podle Provazníkové (2007) problém týkající se zadluženosti vyvstává spíše středním a malým obcím (do 1 500 obyvatel), jejichž velikosti příjmů jsou mnohem menší, a tudíž existuje výraznější rizikovost vyplývající ze schopnosti splácet dluh, než u velkých měst, kde je sice objem dluhu největší, ale riziko se splácením dluhů vzhledem k velkému objemu rozpočtů, je nízké. Analýzy potvrzují, že nejvyšší objemy zadluženosti vykazují obce v kategorii od dvou do pěti tisíc obyvatel. Větší obce (nad 5 tisíc obyvatel) jsou zadluženy všechny.

Tabulka 3: Souhrnné údaje o zadluženosti obcí ČR do roku 2007

Ukazatel	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
úvěry	4,9	8,7	11,6	13,5	18,0	17,6	18,4	22,6	27,3	35,2	38,5	43,7	47,1	46,7
komunální obligace	7,6	8,5	11,9	13,2	11,9	10,9	10,1	13,3	15,9	21,7	23,9	23,5	22,9	22,6
přijaté fin.výpomoci a ost.dluhy	1,8	3,1	4,8	7,7	9,1	11,5	12,5	12,4	12,6	13,5	12,4	11,8	10,9	9,9
Celkem	14,3	20,3	28,3	34,4	39,0	40,0	41,0	48,3	55,8	70,4	74,8	79,0	80,9	79,2

Zdroj: Státní závěrečný účet ČR pro rok 2007²¹

Jak uvádí státní závěrečný účet ČR pro rok 2007, obce vykázaly ke konci roku 2007 celkový dluh ve výši 79,2 mld. Kč a proti skutečnosti roku 2006 se jedná o pokles ve výši 2,1 %, v absolutním vyjádření se jedná o pokles o 1,7 mld. Kč.

V celkovém objemu zadluženosti obcí jsou zahrnuty bankovní úvěry od peněžních ústavů, výnosy emitovaných komunálních dluhopisů, návratné finanční výpomoci a půjčky ze státního rozpočtu a z rozpočtů státních fondů (Státní fond životního prostředí, Státní fond rozvoje bydlení). Ve struktuře dluhu obcí mají dlouhodobě největší váhu úvěry, jejich podíl dosáhl koncem sledovaného roku 59,0 %, podíl komunálních obligací činil 28,5 % a zbývající část dluhu obcí tvořily přijaté finanční výpomoci a ostatní dluhy.

²¹ Ministerstvo financí České republiky [online]. c2005 [cit. 2009-02-23]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40256.html?year=PRESENT#II>.

Úvěry, které obce přijaly v roce 2007 od peněžních ústavů, byly směřovány především na akce související s ochranou životního prostředí, zejména na výstavbu čističek odpadních vod, kanalizací, vodovodů, skládek a plynofikací, dále na rekonstrukce a opravy místních komunikací, modernizaci městské hromadné dopravy, výstavbu bytů a domů s pečovatelskou službou, parkovacích ploch, výstavba a rekonstrukce mateřských a základních škol, tělocvičen a sportovních areálů. Obce použily úvěry též na předfinancování projektů z Evropské unie, rozvoj turistiky, cestovního ruchu a lázeňství.

Termíny splatnosti byly stanoveny v rozmezí 1 až 30 let, obce většinou ručí svým majetkem a budoucími příjmy.

Mezi poskytovatele úvěrů v roce 2007 se řadilo 22 peněžních ústavů, polovinu všech úvěrů poskytla Česká spořitelna, a.s., téměř čtvrtinu úvěrů poskytla Komerční banka, a.s.

Jak uvádí Provazníková (2007), v roce 1994 vykázalo zadluženost 1 969 obcí z celkového počtu obcí 6 221, tj. 31,7% obcí. V roce 2005 vykázalo zadluženost 3 270 obcí z celkového počtu obcí 6 244, což je více než polovina obcí z celkového počtu.

Z pohledu posuzování zadluženosti podle velikostních kategorií lze konstatovat, že téměř všechny obce s počty obyvatel nad 2 tisíce vykazují zadluženost. Podíl zadlužených obcí, které jsou v nižších velikostních kategoriích, je výrazně nižší. Na konci roku 2007 dosáhla zadluženost na 1 obyvatele všech zadlužených obcí 8,9 tis. Kč, v roce 1994 to bylo 1,9 tis. Kč.

6.1. Příčiny rostoucí zadluženosti

Jednou z příčin rostoucí zadluženosti je skutečnost, že velká část kapitálových výdajů obcí směřuje na projekty, jejichž realizace nepřinese žádné generování peněz na splacení dluhu. V konečné fázi jsou i projekty financované dluhem později spláceny na vrub běžných příjmů, což může zejména u malých obcí ovlivnit možnost vykonávání jejich základních funkcí.

Další příčinou je fakt, že obce mají možnost získat investiční dotaci, avšak pro jejich poskytnutí je nutná finanční spoluúčast investorské obce na realizaci daného investičního záměru. Navíc profinancování projektů ze strukturálních fondů je zpravidla uskutečněno až po jejich celkové realizaci, takže obec je nucena půjčit si finanční prostředky na celou realizaci projektu.

Navíc obce v ČR mají velmi liberální podmínky pro získání úvěru, neboť představují pro peněžní ústavy méně rizikové klienty. Mají volný přístup k přijímání úvěrů v české i zahraniční měně. Mohou si půjčovat od jakéhokoliv finančního ústavu, za jakýmkoliv účelem, za jakýchkoliv podmínek, časových lhůt a úrokových sazeb.

Podle Provažníkové (2007) lze za příčiny poměrně vysokého tempa růstu dluhu obcí v ČR považovat:

- finančně nákladné investice ve veřejném sektoru - obce financují více než polovinu kapitálových výdajů celé rozpočtové soustavy, proto nemají dostatek vlastních finančních prostředků na financování zbývající části investičních nákladů, takže musí využít úvěr,
- malá zkušenost členů zastupitelstva obcí se zadlužením,
- obce získávají úvěr poměrně snadno - pro peněžní ústavy představují méně rizikového klienta.

V současné době regulují zadluženost obcí samy peněžní ústavy, tím, zda poskytnou či neposkytnou úvěr v závislosti na způsobu ručení a zvážení rizika spojeného se splácením úvěru.

6.2. Preventivní opatření

Prevenici zadluženosti obcí by podle Provažníkové (2007) vyřešilo přijetí institucionálních pravidel, např. zákon o bankrotu, který by jasně definoval postupy při platební neschopnosti obcí. Z řad odborné veřejnosti se ozývají návrhy ke změnám pravidel při přijímání úvěru v případě, kdy úvěr přesahuje 50% běžných příjmů obce. Taková přijetí by měla odsouhlasit nejméně třípětinová většina zastupitelstva.

V ČR by se měla vytvořit agentura, která by se dlouhodobě zabývala analyzováním úvěrových rizik daných municipalit. V současnosti úvěrový rating poskytují pouze soukromé instituce, např. CRA Rating Agency a.s. a Czech Credit Bureau a.s. (CCB). Rating těchto agentur vychází ze skutečnosti, že ne všechny bankovní instituce zaměstnávají dostatek odborníků zabývajících se problematikou zadluženosti obcí. Proto je jejich cílem prevence proti úvěrovému riziku v oblasti financování komunálních projektů.

7. Podmínky pro obce k získání úvěru

7.1. Analýza rozpočtového hospodaření

Peková (1997) uvádí, že úvěrové obchody bank jsou svým charakterem značně rizikové, proto každou žádost o úvěr musí podrobně analyzovat. Podle Freiberga (2000) finanční ústav hodnotí především na následující kritéria:

- zhodnocení míry rizika,
- analýzu způsobu zajištění návratnosti úvěru,
- zhodnocení zajištění úvěru budoucími rozpočtovými příjmy.

Aby mohla být finanční analýza provedena, jsou k tomu zapotřebí zpravidla:

- výkazy o finančním hospodaření obce nejméně za poslední dva roky,
- předběžné investiční záměry ve střednědobém výhledu,
- obecné statistické údaje klienta za několik posledních let a předpoklady do budoucna.

Dále je třeba posoudit faktory ovlivňující splátky jistin a úroků z úvěru, a to zejména:

- výši výnosu daně z příjmů,
- možnost regulovat výnos z místních poplatků,
- příjmy z prodeje nebo pronájmu majetku,
- výši dotací,
- možnost využití sdružování finančních prostředků, případně i příspěvků a darů,
- využití finančních prostředků obce z minulých let - zůstatků fondu rezerv a rozvoje,
- předchozí zadluženost u všech peněžních ústavů a ostatních subjektů,
- běžné - neinvestiční výdaje a vliv inflace na jejich růst.

Po provedení analýzy finančního hospodaření může obecní zastupitelstvo začít projednávat žádost o úvěr. Obec podává písemnou žádost o úvěr peněžnímu ústavu.

Návrh žádosti na poskytnutí úvěru obsahuje zejména:

- základní údaje o obci,
- údaje o úvěru, tj. účel, druh, výše, čerpání, úroková sazba, splátkový kalendář,
- úvěrové zatížení a jeho vývoj,
- vyhodnocení finanční analýzy,

- ekonomické zhodnocení investičního záměru,
- zhodnocení rizik a zajištění,
- návrh na schválení úvěru.

Poté finanční ústav rozhodne, zda podle výsledků finanční analýzy obci úvěr poskytne, nebo její návrh žádosti zamítne.

Návrh na zamítnutí úvěru obsahuje důvody pro neposkytnutí úvěru, a to zejména:

- rozpočet neumožňuje splácení úvěru,
- splátky by byly hrazeny na úkor nezbytně nutných výdajů obce,
- splátku kryjí jiné úvěrové zdroje,
- nedostatečné záruky,
- rozpočtové příjmy jsou nadhodnoceny nebo výdaje podhodnoceny,
- není zajištěna účelovost úvěru, apod.

V případě, že peněžní ústav poskytne úvěr, uzavře s obcí úvěrovou smlouvu. V úvěrové smlouvě jsou uvedeny všechny údaje a podrobnosti, a to zejména:

- sjednaná výše úvěru a výše úroku,
- způsob čerpání a splácení, tj. částky a termíny,
- práva a povinnosti obou stran,
- podpisy a razítka zástupců.

Teprve po uzavření úvěrové smlouvy může dojít k vlastnímu čerpání úvěru.

Většina malých obcí (obce do 1000 obyvatel) však nedisponuje dostatečnými zárukami, a proto si vyžití bankovního úvěru nemůže dovolit.

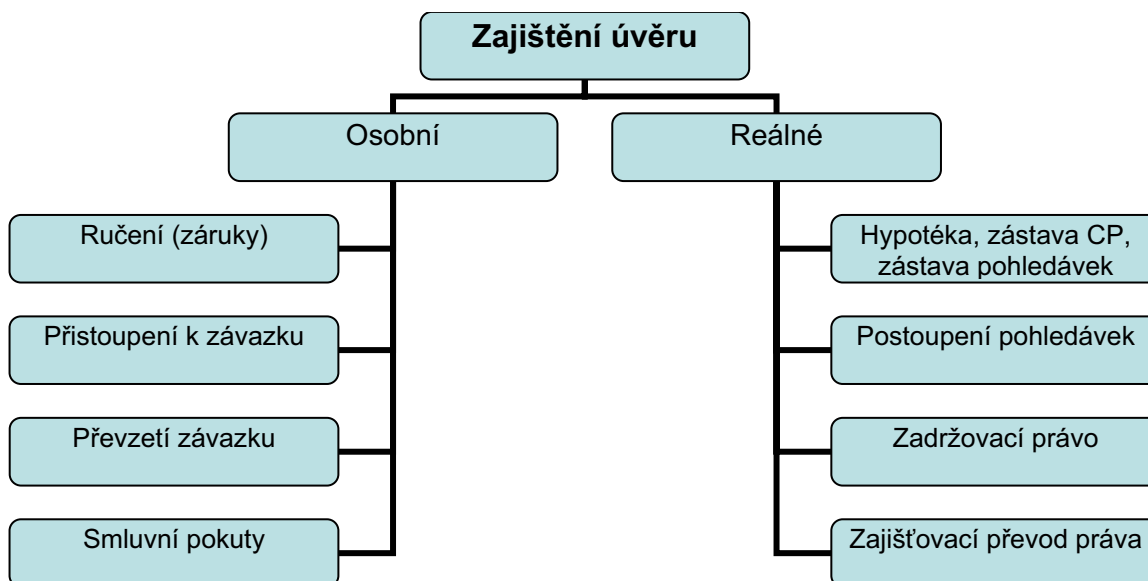
7.2. Zajištění úvěrů

Freiberg (2000) pojmem zajištění úvěrů v širším slova smyslu rozumí veškerá opatření prováděná bankou s cílem zajistit řádné splacení úvěru, včetně úroků. Během úvěrových obchodů je cílem banky minimalizace úvěrových rizik a řešení, jak se nejlépe zajistit proti těmto rizikům. Banky využívají k zajištění úvěrů celý soubor opatření jdoucí od analýzy bonity klienta přes úvěrové limity až k aplikaci různých možností osobního a reálného zajištění úvěru.

Úvěrové zajištění se nejčastěji člení ze dvou hledisek:

1. podle povahy zajištění se rozlišuje zajištění osobní a věcné (reálné):
 - osobní zajištění, kdy bance ručí za její pohledávku kromě příjemce úvěru ještě další, třetí osoba (ať už fyzická či právnická),
 - věcné zajištění, které dává bance právo na určité majetkové hodnoty toho, kdo zajištění poskytuje (zpravidla příjemce úvěru).
2. podle svázanosti zajištění se zajišťovanou pohledávkou se rozlišuje zajištění:
 - akcesorické zajištění, které je těsně a nerozlučně spojeno se zajišťovanou pohledávkou. Zanikne-li pohledávka, zaniká i zajištění.
 - abstraktní zajištění, které naproti tomu představuje samostatně stojící právo, které je nezávislé na zajišťované pohledávce. S uspokojením pohledávky zajištění nezaniká, subjekt poskytující zajištění má však právo na jeho vrácení. To dává možnost využívat tohoto zajištění k opakovanému poskytování úvěrů.

Schéma 3 Rozdělení zajištění úvěru

Zdroj: Freiberg (2000)

7.2.1. Ručení

Ručení představuje zajištění úvěru (závazku) třetí osobou, tzv. ručitelem. Ručitel je ten, kdo jednostranně písemně prohlásí bance (věřiteli), že uspokojí její pohledávku z poskytnutého úvěru, jestliže nabyvatel úvěru nesplní svůj úvěrový závazek. Ručením lze

zajistit celý platný závazek dlužníka či jen jeho část. Jestliže dlužník nesplní závazek ve lhůtě stanovené bankou, je banka oprávněna domáhat se splnění závazku na ručiteli. Závazek může ručitel splnit i započtením pohledávek vůči věřiteli, a to nejen svých vlastních, ale i pohledávek dlužníka. Ručitel musí splnit i další závazky, které vznikají v návaznosti na ručitelský závazek, jako jsou např. úroky.

Ručitel, jenž splní závazek, za který ručí, nabývá vůči dlužníku práva věřitele, což znamená, že je oprávněn požadovat na věřiteli všechny doklady potřebné k uplatnění nároku vůči dlužníku. Ručení zaniká zánikem závazku, který je předmětem ručení, dohodou mezi ručitelem a věřitelem, anebo po určité době, kterou byla platnost ručení omezena.

7.2.2. Záruka

Záruka představuje závazek vystavovatele záruky k zaplacení peněžité částky oprávněné osobě. Vzniká na žádost příkazce (dlužníka) písemným prohlášením vystavovatele v záruční listině. Záruka představuje kvalitní způsob zajištění závazku třetí stranou. Kvalita jistění je determinována bonitou vystavené záruky, respektive bonitou jejího vystavovatele. Vystavovatelem záruky může být:

- banka, kdy se jedná o bankovní záruku, která patří zpravidla k vysoce likvidním a stabilním formám zajištění,
- jiná osoba, kterou může být např. ČNB, vláda, mateřská společnost, apod.

7.2.3. Převzetí závazku a přistoupení k závazku

K převzetí závazku třetí osobou dochází na základě písemné dohody třetí osoby s dlužníkem. K tomu, aby třetí osoba mohla nastoupit jako dlužník na jeho místo, je nezbytný souhlas věřitele. Přistoupení k závazku se děje na základě písemného příslibu třetí osoby věřiteli, že splní za dlužníka jeho peněžitý závazek, aniž by k tomu dlužník dal souhlas. Třetí osoba se pak stává dlužníkem vedle původního dlužníka a oba dlužníci jsou zavázáni společně a nerozdílně. Zajištění úvěru touto formou je časté např. u mateřských společností, které chtějí svým dceřiným společnostem usnadnit získání úvěru.

7.2.4. Smluvní pokuta

Smluvní pokuta má charakter donucovacího prostředku. Sjednává se písemně mezi věřitelem a dlužníkem pro případ porušení smluvní povinnosti. Dlužník, který povinnost

poruší je zavázán zaplatit pokutu bez ohledu na to, zda oprávněnému vznikla škoda, či nikoliv. V ujednání o smluvní pokutě musí být stanovena výše pokuty nebo způsob jejího určení.

7.2.5. Směnečné zajištění

Směnky vystupují jako zajišťovací instrument ve dvou případech. V prvním případě vystupuje směnka jako součást obchodní transakce, kdy plní úvěrovou funkci a zároveň zajišťuje rychlejší a snadnější vymahatelnost pohledávek z obchodního styku.

Ve druhém případě plní směnka zajišťovací funkci. Směnky s touto funkcí se nazývají depozitními směnkami. Příjemce úvěru vystavuje bianko směnku ve prospěch banky a deponuje ji u ní jako zajištění přijatého úvěru. V případě, že dlužník nesplní vůči bance své závazky, banka je oprávněna doplnit na směnku dosud nesplacenou dlužnou částku, včetně úroků, a předložit ji k proplacení. V případě řádného splacení úvěru, včetně úroků, banka vrací směnku zpět dlužníkovi.

7.2.6. Zástavní právo

Zástavní právo slouží k zajištění pohledávky a jejího příslušenství pro případ jejího řádného a včasného nesplnění ze strany dlužníka. Zástavní věřitel je oprávněn v tomto případě domáhat se uspokojení pohledávky realizací prodejem zástavy. Zástavní právo vzniká na základě písemné smlouvy o zřízení zástavního práva, ve které musí být určen předmět zástavního práva, neboli zástava, a pohledávka, kterou zástava zajišťuje. Jedná se tedy o akcesorickou formu zajištění.

Vznik zástavního práva je u nemovitostí podmíněn vkladem do katastru nemovitostí a u movitých věcí odevzdáním věcí včetně dokladů, které banku opravňují k vydání věcí, zástavnímu věřiteli nebo vyznačením vzniku zástavního práva v listině, která osvědčuje vlastnictví zástavce k věci. Banka se však nestává majitelem zástavy. Pro banku je směrodatná snadnost realizace zástavy a stabilita její hodnoty. Cena zastavené věci se může měnit a v případě poklesu ceny zástavy do té míry, že se zajištění pohledávky stane nedostatečné, má zástavní věřitel právo požadovat na dlužníkovi doplnění zajištění. Nestane-li se tak, je nezajištěná část pohledávky splatná. Zástavní právo zaniká zánikem zajištěné pohledávky nebo zástavy, uhrazením ceny zástavy zástavcem zástavnímu věřiteli, zřekne-li se zástavní věřitel zástavního práva, anebo po uplynutí lhůty, která byla ve

smlouvě stanovena pro platnost zástavního práva. Zástavou nejčastěji bývá nemovitá věc či cenný papír, méně často se využívají movité věci nebo pohledávky.

7.2.7. Hypotéka

Freiberg (2000) uvádí, že k nejrozšířenějším zajišťovacím nástrojům používaných v úvěrové praxi patří zástavní právo k nemovitostem. Nejznámější formou zástavního práva k nemovitostem je hypotéka, která představuje zajišťovací právo, kterým se banka uspokojí v případě nesplacení pohledávky dlužníkem. Zajišťovací právo má akcesorický charakter, protože je závislé na pohledávce věřitele vůči dlužníkovi. Zatížení nemovitosti hypotékou omezuje či zbavuje dlužníka práva disponovat s nemovitostí. Úředně se zatížení nemovitosti provádí písemným zápisem v pozemkových knihách. Jedna nemovitost může být zatížena více hypotékami, z čehož plyne, že uspokojování věřitelů se děje v pořadí, v jakém docházelo k uskutečňování zápisů zástavních práv. Zástavní právo zaniká úplnou úhradou zajišťovaného úvěrového závazku. Při částečné úhradě zaniká zástavní právo úměrně k výši úhrady, přičemž dlužník může v tomto případě požádat o částečný výmaz hypotéky nebo požádat o nový úvěr až do výše původní hypotéky. Zánik v případě úplné úhrady se děje na základě žádosti o výmaz hypotéky.

7.2.8. Zástava cenných papírů

Cenné papíry jsou používány jako zástava ke krytí úvěrového rizika velmi často, neboť jsou snadno převoditelné a relativně dobře zpeněžitelné a ocenitelné. Zástavní právo k cenným papírům se zřizuje na základě smlouvy o zastavení cenných papírů. V případě listinných cenných papírů zástavní právo vzniká předáním těchto papírů zástavnímu věřiteli. Předání se děje tzv. zástavním rubopisem. Cenné papíry opatřené zástavním rubopisem nesmí zástavní věřitel dále převádět na jinou osobu. Smluvní zástavní právo k zaknihovanému cennému papíru vzniká registrací tohoto zástavního práva v centrálním depozitáři CP. Příkaz k registraci zástavního práva může dát zástavní věřitel či dlužník a spolu s příkazem musí přiložit zástavní smlouvu. Pokud není pohledávka zajištěná zástavním právem k cennému papíru včas a řádně uhrazena, je zástavní věřitel oprávněn uspokojit svou pohledávku prodejem cenného papíru přes obchodníka s cennými papíry.

7.2.9. Zástava pohledávek

Úvěrové zajištění lze provést i zastavením pohledávek, které představují určitý nárok na peněžní či jiné majetkové plnění. Zástavní právo k pohledávce vzniká na základě písemné zástavní smlouvy. Zástavní právo vůči dlužníkovi ze zastavené pohledávky je účinné, jen pokud je o tom informován zástavním věřitelem nebo zástavcem. Banka je oprávněna uspokojit svou pohledávku ze zástavy jen v případě, když její pohledávka nebyla řádně uspokojena dlužníkem. Klasickým příkladem pohledávky k zástavě je situace, kdy banka využije depozitum klienta.

7.2.10. Postoupení pohledávek

Revenda (1996) uvádí, že postoupení, nebo-li cese pohledávek, se týká převodu pohledávky z původního věřitele (cedenta) na nového věřitele (cesionáře). K zajištění úvěru se užívá cese pohledávek velmi často, protože jde o jednoduchý mechanismus, kdy původní věřitel postupuje své pohledávky vůči třetí osobě na banku za účelem zajištění přijatého úvěru. Cese pohledávek se mezi bankou a jejím klientem sjednává buď v úvěrové smlouvě, nebo přímo ve smlouvě o postoupení pohledávek. Jednoduchost postoupení spočívá v tom, že výše poskytnutého úvěru se mění automaticky, při čemž postoupené pohledávky zvyšují úvěr, úhrady pohledávek naopak snižují úvěr. Úvěr neuhrazuje příjemce úvěru, nýbrž dlužník z postoupené pohledávky. Proto banka neposuzuje jen finanční situaci svého dlužníka, ale i jeho odběratelů. V případě, že je bonita odběratelů nízká, banka vyloučí tyto pohledávky ze zajištění. Pokud nejsou pohledávky odběratelem uhrazeny, odpovídá za splacení úvěru úvěrový dlužník.

Druhy cese pohledávek:

- Z hlediska informovanosti odběratele se jedná o tichou a zjevnou cesi.

Tichá cese, je charakteristická tím, že odběratel není o postoupení pohledávky informován. Riziko spočívá v tom, že úhrady odběratele směřované na účet dodavatele (úvěrového dlužníka) nebudou využity na úhradu úvěru. Banky obvykle mají pod kontrolou běžný účet příjemce úvěru, aby zmírnily toto riziko.

Při zjevné cesi je odběratel o postoupení pohledávek informován. V tomto případě má banka tok úhrad pod kontrolou, neboť odběratel uhrazuje své závazky přímo bance.

- Z hlediska rozsahu se jedná o individuální, krycí a generální cesi.
V případě individuální cese klient bance postupuje jen jednotlivé pohledávky a banka je úvěruje.
Jde-li o krycí cesi, klient bance postupuje větší množství pohledávek, a to až do výše odpovídající nebo přesahující poskytnutý úvěr. Aby bylo zajištěno trvalé krytí úvěru, musí klient místo uhrazených pohledávek průběžně postupovat bance další pohledávky.
Velmi podobně probíhá také generální cese, kdy klient postupuje bance veškeré své stávající i budoucí pohledávky vůči vybraným odběratelům. I v tomto případě banka požaduje, aby objem postoupených pohledávek byl vyšší než poskytnutý úvěr.

7.2.11. Zadržovací právo

Zadržovací právo vzniká na základě jednostranného aktu věřitele. Předmětem zadržovacího práva mohou být jak movité věci, tak i splatné peněžní pohledávky. Je povinností věřitele, aby informoval dlužníka o zadržení a o jeho důvodech. K uspokojení pohledávky věřitele na základě zadržovacího práva může dojít jen soudní cestou. Je-li rozhodnuto ve prospěch věřitele, pak má věřitel přednostní právo na uspokojení pohledávky před zástavními věřiteli.

7.2.12. Zajišťovací převod práva

Splacení úvěru může být zajištěno převodem práva dlužníka ve prospěch věřitele (banky). Nejčastějším právem, který je v bankovní praxi předmětem převodu je vlastnické právo. Převodem vlastnického práva dochází ke změně vlastníka. Původní majitel však může zůstat uživatelem věci, může věc vykazovat, apod. Smlouva o zajišťovacím převodu musí být uzavřena písemně. Obsahem smlouvy je závazek dlužníka, že převede určité právo na věřitele jako zajištění jeho pohledávky a současně závazek věřitele k zpětnému převodu práva na dlužníka, pokud splní svůj závazek. Nesplní-li dlužník řádně svůj závazek, banka je oprávněna uspokojit svou pohledávku z nabytého práva.

8. Způsoby úročení úvěru

Úrok je peněžitá odměna za půjčení peněz. Fakticky je úrok projevem časové preference. Lidé obvykle preferují spotřebu dříve než později, proto pokud mají se spotřebou počkat, musí být motivováni k takovému odkladu. Jednou z možných forem motivace je právě úrok, cena, kterou dlužník nabízí věřiteli za zapůjčení prostředků na nějaký dohodnutý časový interval. Bez této dodatečné platby by věřitel neměl důvod, proč odkládat svou spotřebu. Úrok, a tedy i úroková sazba je jednou z velmi důležitých determinant úvěrového vztahu jak pro banku, tak i pro klienta. Obě dvě strany zajímá především výše úrokové sazby. Neméně důležitou stránkou je však i způsob úročení. Z hlediska banky je způsob úročení úvěrů jednou z determinant úrokového rizika banky, protože dlužníkovi předurčuje jeho úrokové náklady a jejich citlivost na vývoj tržních úrokových sazeb během trvání úvěrového vztahu.

8.1. Úrokové sazby

Podle Revendy (1996) úroková sazba z úvěru může být stanovena v úvěrové smlouvě fixním nebo pohyblivým způsobem.

Fixní (pevná) úroková sazba je stanovena fixně na celou dobu splatnosti úvěru. Banka ani klient nemají možnost ji jednostranně změnit.

Naproti tomu pohyblivá úroková sazba se mění během splatnosti úvěru. Způsob změn úrokových sazeb může být koncipován následujícími způsoby:

- bezprostřední kopírování určité úrokové sazby, nejčastěji to bývá základní sazba banky, kterou tato banka sama vyhlašuje. Při sjednání úvěrové smlouvy nejsou tedy známy termíny změn sazeb. Takto koncipovaná úroková sazba bývá někdy označována jako floating rate,
- vazba na vybranou tržní úrokovou sazbu s předem pevně danými termíny přizpůsobování. Úroková sazba z úvěru se mění v pravidelných intervalech a přizpůsobuje se výši referenční sazby²² platné na počátku sjednaného intervalu.

²² Referenční úroková sazba je tržní úroková sazba, která reprezentuje úroveň úrokových sazeb na určitém segmentu trhu. Její výše je určována podle stanovených pravidel tak, že její výši nemá možnost jednostranně ovlivnit žádný z účastníků trhu. Nejznámějšími referenčními sazbami jsou průměrné mezibankovní úrokové sazby, jako např. PRIBOR, LIBOR, PIBOR, FIBOR, EURIBOR. Referenční úroková sazba slouží nejen jako

Referenčními sazbami jsou obvykle tržní úrokové sazby typu PRIBOR²³, LIBOR²⁴, FIBOR²⁵, EURIBOR²⁶, atd. Takto koncipovaná úroková sazba se označuje jako variable rate,

- za pohyblivý způsob úročení lze označit i způsob, kdy banka sice dohodne pevnou úrokovou sazbu, nicméně si vyhradí právo ji upravovat oběma směry během doby splatnosti, pokud dojde k výraznějším změnám v tržních úrokových sazbách.

8.2. Fixace úvěrové sazby

Jak uvádí Hanuš²⁷, při výběru úvěrů bývá často hlavním kritériem cena peněz, tj. úroková sazba. Pokud obce zvolí úvěry s pohyblivou úrokovou sazbou, může dojít k situaci, že se tato sazba v průběhu času výrazně zvýší, což může ohrozit schopnost úvěr splácet. Pohyblivé úrokové sazby bankovních produktů jsou odvozeny od některých z mezibankovních sazeb, například PRIBOR, kterou určuje ČNB, a odráží cenu peněz určenou reálným trhem. Aktuální a očekávaný vývoj úrokových sazeb představuje pro podniky či obce, které čerpaly v době nízkých úrokových sazeb úvěry s pohyblivou sazbou, určité riziko. Pokud tržní mezibankovní sazby porostou, mohou se zvýšit splátky úvěrů. Proti tomuto riziku se obce mohou efektivně bránit využitím jednoho ze čtyř hlavních produktů na zajištění úrokového rizika. Ty lze rozdělit do dvou hlavních skupin:

- zafixování úrokové sazby dopředu, tzv. FRA, IRS,
- pojistka proti výkyvu úrokové sazby, tzv. Cap, Collar.

Při fixaci úrokové míry jde o pevné stanovení sazby na několik měsíců až let dopředu, naproti tomu pojistka dává možnost obrany před výkyvem sazby mimo určenou hranici.

indikátor úrokového vývoje, ale i jako sazba, na kterou je vázáno úročení různých instrumentů s pohyblivým úročením jako jsou úvěry, dluhopisy, úrokové deriváty.

²³ Prague InterBank Offered Rate - pražská mezibankovní nabídková sazba. Úroková sazba, za kterou si banky navzájem poskytují úvěry na českém mezibankovním trhu.

²⁴ London InterBank Offered Rate - londýnská mezibankovní nabídková sazba. Úroková sazba, za kterou si banky navzájem poskytují úvěry na londýnském mezibankovním trhu.

²⁵ Frankfurt/M. InterBank Offered Rate - frankfurtská mezibankovní nabídková sazba. Úroková sazba, za kterou si banky navzájem poskytují úvěry na frankfurtském mezibankovním trhu.

²⁶ The Euro Interbank Offered Rate - evropská mezibankovní nabídková sazba. Úroková sazba, za kterou si banky navzájem poskytují úvěry na evropském mezibankovním trhu.

²⁷ HANUŠ, Jan. Jak se bránit proti růstu sazeb? *Moderní obec*. 2008, č. 11, s. 5. Příloha.

8.2.1. Forward Rate Agreement - FRA

Jedním z nástrojů pro zafixování úrokové sazby je tzv. Forward Rate Agreement (FRA). Je to krátkodobý nástroj, využívaný nejdéle na jeden rok, který přemění pohyblivou úrokovou sazbu na sazbu fixní. Obec má například úvěr se sazbou PRIBOR 1M + 2 % p. a. Rozhodne se, že využije FRA na jeden rok, což znamená, že následující rok se jí nebude úroková sazba přeceňovat podle aktuální výše PRIBOR, ale zůstane pevná, například 5,5 % p. a. Výše FRA sazby přitom závisí na době zafixování úrokové sazby úvěru. Po vypršení roční fixace se klient může rozhodnout, zda znovu sazbu zafixuje, anebo ji ponechá klouzavou se změnami v původních tříměsíčních intervalech.

8.2.2. Interest Rate Swap - IRS

Zřejmě nejpoužívanějším nástrojem pro zafixování sazby je úrokový swap neboli Interest Rate Swap (IRS). Jde v podstatě o několik úrokových forwardů za sebou. To znamená, že pevnou úrokovou sazbu lze udržet delší dobu. Úrokové swapy se běžně uzavírají na dobu do deseti let i déle. Použití je stejné jako u forwardů, klient může z variabilní sazby úvěr "převést" na sazbu pevnou. Úrok tak následující roky bude například 5,0 % ročně místo PRIBOR 3M + 1,5 % p. a. Pevná IRS sazba je opět stanovena na základě délky fixace a očekávaného vývoje sazeb.

Hlavní výhodou fixování úrokových sazeb je přesné stanovení úrokové sazby na několik let dopředu. Obec si může spočítat náklady na úroky u celého úvěru. To je vhodné zejména u investičních projektů s nižší mírou zisku, kde úroky tvoří relativně vysokou část celkových nákladů - například u investic do obnovitelných zdrojů energií nebo u projektů s podporou z evropských fondů.

8.2.3. Pojistka proti výkyvu – Cap a Collar

Často využívaným nástrojem pro pojištění proti výkyvům sazby je tzv. Cap. Tento instrument představuje právo klienta využít sjednanou úrokovou sazbu. Jde o opci, které klient může i nemusí využít. Klient si definuje úrokovou míru, kterou je maximálně ochoten tolerovat, a jakmile tržní úroková sazba překročí tuto hranici, může využít opce a vyšší úroky neplatit (resp. si je nechat zpětně proplatit od poskytovatele Cap). Za sjednání Cap platí klient bance tzv. prémii při uzavření smlouvy. Výše premie závisí na dohodnutém stropu pohyblivé sazby a na době platnosti pojistky. Čím nižší strop a čím

delší platnost, tím vyšší je prémie. Obecně se cena prémie pohybuje v řádech jednotek procent z výše úvěru. Dalším způsobem pojištění proti výkyvům sazeb je tzv. Collar - je to způsob, jak zlevnit prémii, tj. cenu za využívání cap sazby. Klient si stanoví horní i dolní mez úrokové sazby. Ta pak kolísá pouze mezi těmito hranicemi. Pokud by aktuální tržní sazba byla vyšší než stanovená akceptovatelná hranice, klient uplatní právo opce a neplatí více. Naopak klesne-li tržní sazba pod stanovenou hranici, uplatní opci banka a klient neplatí méně než stanovenou mez. Teoreticky lze meze nastavit i tak, že výše prémie je nulová. Klient tak za vymezení hranic úrokové sazby vlastně nic neplatí.

9. Investiční záměr města Moravské Budějovice

9.1. Rozhodnutí městského úřadu o přijetí úvěru

Město Moravské Budějovice plánuje na rok 2009 následující investiční aktivity²⁸:

- výstavbu kanalizační sítě (projekt Dyje I a Dyje III, který se týká ochrany povodí řeky Dyje),
- výstavbu prostor pro přesun základní umělecké školy do prostor základní školy.

Výše uvedené investiční aktivity byly postoupeny finančnímu odboru k posouzení finančních možností financování těchto projektů.

Finanční odbor města Moravské Budějovice rozhodl na základě jím sestaveného návrhu rozpočtu, že rozpočet včetně závazků, které byly z rozpočtu odebrány, by byl bez přijetí úvěru schodkový. Proto zastupitelstvo obce doporučuje přijetí úvěru na doplnění příjmů na rok 2009 ve výši 15 000 000 Kč se splatností 10 let. Přijetí úvěru je nutné z důvodu doplnění příjmů na financování závazků města a na dofinancování dotací, které má město přislíbené nebo jsou v jednání. Finanční odbor zdůvodňuje přijetí úvěru tím, aby byly zajištěny dodatečné finanční prostředky k doplnění rozpočtu, a tím schopnost dodržení smluvních závazků. Běžné příjmy stačí pouze na provoz obce, a tudíž díky chybějícím finančním prostředkům nelze pokrýt další závazky obce ani žádné stavební akce a opravy, které má obec v plánu provést. Bude osloveno pět bankovních institucí (Česká spořitelna, ČMZRB²⁹, ČSOB, Komerční banka a WSPK³⁰). Jako zajištění úvěru bude využita blankosměnka nebo zástava nemovitostí, které si banka sama vybere v závislosti na rychlé přeměně nemovitosti v okamžitou likviditu.

V uzavřených obálkách obdrží obec od výše zmíněných bankovních institucí návrh na úvěr. Tyto obálky budou doručeny do zastupitelstvem stanoveného data a hodiny, jinak budou brány jako neplatné. Na základě obdržených podkladů finanční odbor předloží finančnímu výboru podrobný rozbor výběrového řízení na přijetí úvěru podle obecných pravidel pro výběrového řízení. Poté budou předány výsledky výběrového řízení vypracované finančním výborem zastupitelstvu obce, a to rozhodne o přijetí úvěru, který poskytne nejlépe hodnocený bankovní ústav.

²⁸ Aktivity jsou detailně rozpracovány v příloze č. 3.

²⁹ ČMZRB – Českomoravská záruční a rozvojová banka.

³⁰ WSPK – Waldviertler Sparkasse von 1842.

9.2. Vícekriteriální hodnocení variant aditivní metodou

Jak uvádí Roudný (2003) při hodnocení vícekriteriálních separátních variant je vhodné použít aditivní metodu z hlediska její jednoduchosti a transparentnosti, což je velice žádoucí při rozhodování o veřejných prostředcích. Kritériální hodnoty x_{ij} musí být homogenizovány na jeden rozměr a smysl a dále stanoveny parciální užítky jednotlivých kritérií U_{ij} . Závislost množství x a užitku U volíme podle smyslu příslušných kritérií. Často je používána lineární závislost množství a užitku podle vzorce:

$$U = \frac{x - D}{H - D} \quad (5)$$

kde D je dolní mez množství, kdy užitek je nulový $U=0$,

H je horní mez, užitek je maximální $U=1$.

Hodnoty „ D “ a „ H “ můžeme volit jako mezní hodnoty kritérií z disponibilní množiny variant, nebo jako námi zvolené ideální hodnoty.

Výsledný užitek lineární agregace pro i -tou variantu je:

$$U_i = \sum_{j=1}^m U_{ij} \times v_j \quad (6)$$

kde m je počet kritérií k_j ,

v_j jsou váhy kritérií.

Aditivní metoda bude implementována při rozhodování o výběru bankovní instituce pro poskytnutí dlouhodobého úvěru pro Město Moravské Budějovice. Při rozhodování o přijetí úvěru má obec podle jí navržených podmínek k dispozici 7 kritérií pro výběr:

1. úrokové náklady za dobu trvání úvěru – minimalizační kritérium,
2. mimořádná splátka bez poplatků – maximalizační kritérium,
3. změna fixace úrokové sazby - maximalizační kritérium,
4. záruka - maximalizační kritérium,
5. splatnost - maximalizační kritérium,
6. počet dnů od schválení žádosti o úvěr po poskytnutí úvěru – minimalizační kritérium,
7. administrativní náročnost - minimalizační kritérium.

Město má na výběr z pěti bankovních institucí, a to: Česká spořitelna, ČMZRB, ČSOB, Komerční banka, WSPK.

9.3. Hodnocení kritérií týkající se pohyblivé úrokové sazby

V tabulce č. 4 jsou uvedeny pohyblivé úrokové sazby a měsíční splátky, které nabídly bankovní instituce obci pro investiční záměr. Tabulka je dále doplněna poplatky spojenými s používáním běžného a úvěrového účtu v době čerpání úvěru. Na konci tabulky jsou uvedeny úrokové náklady spolu se souhrnnými náklady spojenými s poskytnutím úvěru.

Tabulka 4: Nabídky na úvěr pro město Mor. Budějovice - varianta: Pohyblivá úroková sazba

	Česká spořitelna	ČMZRB	ČSOB	Komerční banka	WSPK
Výše úvěru v Kč	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Pohyblivá úroková sazba v % p.a.	6,26	nenabídnu	3,35+2,60 = 5,95	3,63**+2,10 = 5,73	3,63**+2,5 = 6,13
Výše měsíčních splátek	168 496,00		166 154,00	164 504,00	167 512,00
Popl. za rezervaci fin. zdrojů	0,00		0,00	0,00	0,00
Popl. za vyhodnocení žádosti o úvěr	0,00		45 000,00	0,00	0,00
Poplatek za realizaci úvěru v Kč	0,00		75 000,00	0,00	150 000,00
Popl. za vedení BÚ v Kč/měsíc	40,00		0,00	150,00	33,00
Náklady na vedení BÚ po dobu trvání úvěru v Kč	4 800,00		0,00	18 000,00	3 960,00
Popl. za správu a vedení ÚÚ v Kč/měsíc	300,00		0,00	0,00	33,00
Popl. za položku na ÚÚ v souvislosti s čerpáním úvěru v Kč	10,00		0,00	0,00	0,00
Náklady za položky za čerpání úvěru*	100,00		0,00	0,00	0,00
Popl. za položku na BÚ v souvislosti se splácením úvěru v Kč	2,00		0,00	2,00	0,00
Popl. za položky na BÚ v souvislosti se splácením úvěru v Kč	240,00		0,00	240,00	0,00
Souhrnné popl. za vedení BÚ a ÚÚ v Kč v době úvěrového vztahu	0,00		60 000,00	0,00	0,00
Úrokové náklady za dobu trvání úvěru	5 219 520		4 938 524	4 740 506	5 101 402
Náklady celkem v Kč	5 225 012		5 118 524	4 758 898	5 255 428

Zdroj: Interní dokumenty jednotlivých bankovních institucí

* pro názornost a jednoduchost výpočtu je zvolena situace, kdy budou finanční prostředky z úvěru čerpány celkem 10x za celou dobu trvání.

** 3M PRIBOR (k datu 30.3.2009)

Zkratkami BÚ a ÚÚ je myšlen běžný a úvěrový účet.

V tabulce č. 5 je každému kritériu je ve sloupci „Body“ přiřazen určitý počet bodů, přičemž kritérium s nejvíce body je bráno jako nejdůležitější. Jednotlivé buňky jsou vyplněny následovně:

- možná splátka úvěru v mimořádných splátkách bez poplatků „1“, v opačném případě „0“,
- možná změna fixaci úrokové sazby po 3, 5, 7 letech „1“, v opačném případě „0“,
- záruka k zajištění úvěru: žádná „3“, depozitum „1“, blankosměnka „1“, záruka od ČMZRB „2“, nemovitost „2“,
- možnost postupných anuitních splátek „1“, postupné i nepravidelné splátky „2“,
- administrativní náročnost: „1“ jako malá, „2“ jako střední, „3“ jako vysoká.

Tabulka 5: Hodnocení jednotlivých bankovních kritérií

Kritérium / Bankovní instituce	Česká spořitelna	ČSOB	Komerční banka	WSPK	Body
Úrokové náklady za dobu trvání úvěru	5 219 520	4 938 524	4 740 506	5 101 402	20
Mimořádná splátka bez poplatků	1	0	1	1	9
Změna fixace úrokové sazby	1	1	1	1	8
Záruka	2	2	2	2	5
Splatnost	2	2	2	2	4
Počet dnů od schválení žádosti o úvěr po poskytnutí úvěru	10	4	14	10	2
Administrativní náročnost	2	3	2	2	1

Zdroj: Vlastní propočty

Tabulka č. 6 obsahuje navíc řádek „Váhy“, které se vypočítají jako poměr mezi body jednotlivých kritérií a součtem celkového počtu bodů, který v tomto případě je hodnota 49.

Tabulka 6 Kritéria hodnocená aditivní metodou

Bankovní instituce	Kritérium	Úrokové náklady za dobu trvání úvěru v Kč	Mimoř. splátka bez poplatků	Změna úrokové sazby	Záruka	Splatnost	Počet dnů od schválení žádosti o úvěr po poskytnutí úvěru	Admin. náročnost	Celkové náklady na úvěr v Kč v tis.
		20	9	8	5	4	2	1	x
		0,41	0,18	0,16	0,10	0,08	0,04	0,02	x
Česká spořitelna	Hodnota kritérií - x_{ij}	5 219 520	1	1	2	2	10	2	5 225
ČSOB		4 938 524	0	1	2	2	4	3	5 118
Komerční banka		4 740 506	1	1	2	2	14	2	4 517
WSPK		5 101 402	1	1	2	2	10	2	5 255
Horní hranice – H		0	1	1	3	2	0	0	x
Dolní hranice – D		7 000 000	0	0	1	1	15	3	x

Zdroj: Vlastní výpočet

Tabulka č. 7 slouží k výpočtu normalizované kritériální matice, v jejíchž buňkách jsou uvedeny výpočty hodnot x_{ij} z tabulky č. 6 podle vzorce:

$$U_{ij} = \frac{x_{ij} - D}{H - D} \quad (7)$$

Tabulka 7: Maticové hodnoty x_{ij}

	u_{i1}	u_{i2}	u_{i3}	u_{i4}	u_{i5}	u_{i6}	u_{i7}
u_{1j}	0,25	1,00	1,00	0,50	1,00	0,33	0,33
u_{3j}	0,29	0,00	1,00	0,50	1,00	0,73	0,00
u_{4j}	0,36	1,00	1,00	0,50	1,00	0,07	0,33
u_{5j}	0,27	1,00	1,00	0,50	1,00	0,33	0,33

Zdroj: Vlastní výpočet

V tab. č. 8 jsou získané výsledky z tab. č. 7 vynásobené příslušnými váhami a výsledky jsou zapsány do matice. V rámci řádků se vytvoří součty, což jsou aditivní agregace užítku - U. Čím vyšší užitek je, tím je to lepší.

Tabulka 8: Celkový užitek

v_1x_{i1}	v_2x_{i2}	v_3x_{i3}	v_4x_{i4}	v_5x_{i5}	v_6x_{i6}	v_7x_{i7}	Užitek
0,10	0,18	0,16	0,05	0,08	0,01	0,01	0,60
0,12	0,00	0,16	0,05	0,08	0,03	0,00	0,45
0,15	0,18	0,16	0,05	0,08	0,00	0,01	0,63
0,11	0,18	0,16	0,05	0,08	0,01	0,01	0,61

Zdroj: Vlastní výpočet

Tabulka č. 9 ukazuje hodnocení bankovních institucí podle aditivní metody. Ve druhém sloupci je cena chápána jako celkové náklady na úvěr, celkový užitek je převzat z posledního sloupce tabulky č. 8 a hodnocení jednotlivých bank je dáno poměrem mezi jejími celkovými náklady na úvěr a jejím celkovým užitekem.

Tabulka 9: Hodnocení bank podle aditivní metody pro pohyblivou úrokovou sazbu

Bankovní instituce	Cena	Pořadí cen	Užitek	Pořadí užítku	Hodnocení	Pořadí hodnocení
Česká spořitelna	5 225 012,00	3	0,60	3	8 653 288	4
ČSOB	5 118 524,00	2	0,45	4	11 475 147	2
Komerční banka	4 758 898,00	1	0,63	1	7 553 806	1
WSPK	5 255 428,00	4	0,61	2	8 605 504	3

Zdroj: Vlastní propočty

9.4. Hodnocení kritérií týkající se pevné úrokové sazby

V tabulce č. 10 jsou uvedeny pevné úrokové sazby a měsíční splátky, které nabídly bankovní instituce obci pro investiční záměr. Tabulka je dále doplněna poplatky spojenými s používáním běžného a úvěrového účtu v době čerpání úvěru. Na konci tabulky jsou uvedeny úrokové náklady spolu se souhrnnými náklady spojenými s poskytnutím úvěru.

Tabulka 10: Nabídky na úvěr pro město Mor. Budějovice - varianta: Pevná úroková sazba

	Česká spořitelna	ČMZRB	ČSOB	Komerční banka	WSPK
Výše úvěru v Kč	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Pevná úroková sazba v % p.a.	7,87	$(3,7^*+1,67):2 = 2,69$	6,27	5,00	5,90
Výše měsíčních splátek	180 963,00	142 705,00	168572	159 098,00	165 778,00
Popl. za rezervaci fin. zdrojů	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Popl. za vyhodnocení žádosti o úvěr	0,00	0,00	45000	0,00	0,00
Poplatek za realizaci úvěru v Kč	0,00	0,00	75000	0,00	150 000,00
Popl. za vedení BÚ v Kč/měsíc	40,00	30,00	0	150,00	33,00
Náklady na vedení BÚ po dobu trvání úvěru v Kč	4 800,00	3 600,00	0	18 000,00	3 960,00
Popl. za správu a vedení ÚÚ v Kč/měsíc	300,00	0,00	0	0,00	33,00
Popl. za položku na ÚÚ v souvislosti s čerpáním úvěru v Kč	10,00	0,00	0	0,00	0,00
Náklady za položky za čerpání úvěru*	100,00	0,00	0	0,00	0,00
Popl. za položku na BÚ v souvislosti se splácením úvěru v Kč	2,00	5,00	0	2,00	0,00
Popl. za položky na BÚ v souvislosti se splácením úvěru v Kč	240,00	600,00	0	240,00	0,00
Souhrnné popl. za vedení BÚ a ÚÚ v Kč v době úvěrového vztahu	0,00	0,00	60000	0,00	0,00
Úrokové náklady za dobu trvání úvěru	6 715 518	2 124 548	5 228 620	4 091 793	4 893 418
Náklady celkem v Kč	6 721 010	2 128 783	5 408 620	4 110 185	5 047 444

Zdroj: Interní dokumenty jednotlivých bankovních institucí

*sazba 10Y IRS ze dne 30.3.2009

** pro názornost a jednoduchost výpočtu je zvolena situace, kdy budou finanční prostředky z úvěru čerpány celkem 10x za celou dobu trvání.

Tabulka č. 11 je vyplněna podle stejného systému jako tabulka č. 5.

Tabulka 11: Hodnocení jednotlivých bankovních kritérií

Kritérium / Bankovní instituce	Česká spořitelna	ČMZRB	ČSOB	Komerční banka	WSPK	Body
Úrokové náklady za dobu trvání úvěru	6 715 518	2 124 548	5 228 620	4 091 793	4 893 418	20
Mimořádná splátka bez poplatků	1	0	0	1	1	9
Změna úrokové sazby	1	0	1	1	1	8
Záruka	2	3	2	2	2	5
Splatnost	2	1	2	2	2	4
Počet dnů od schválení žádosti o úvěr po poskytnutí úvěru	10	14	4	10	10	2
Administrativní náročnost	2	3	3	2	2	1

Zdroj: Vlastní propočty

Tabulka č. 12 je základní tabulkou pro použití aditivní metody. Obsahuje navíc řádek „Váhy“, které se vypočítají jako poměr mezi body jednotlivých kritérií a součtem celkového počtu bodů, který v tomto případě je hodnota 49.

Tabulka 12: Kritéria hodnocená aditivní metodou

Bankovní instituce	Kritérium	Úrokové náklady za dobu trvání úvěru v Kč	Mimoř. splátka bez poplatků	Změna úrokové sazby	Záruka	Splatnost	Počet dnů od schválení žádosti o úvěr po poskytnutí úvěru	Admin. náročnost	Celkové náklady na úvěr v Kč (tis)
	Body – Kj	20	9	8	5	4	2	1	x
	Váhy	0,41	0,18	0,16	0,10	0,08	0,04	0,02	x
Česká spořitelna	Hodnota kritérií	6 715 518	1	1	2	2	10	2	6 721 010
ČMZRB		2 124 548	0	0	3	1	14	3	2 128 783
ČSOB		5 228 620	0	1	2	2	4	3	5 408 620
Komerční banka		4 091 793	1	1	2	2	10	2	4 110 185
WSPK		4 893 418	1	1	2	2	10	2	5 047 444
Horní hranice - H		0	1	1	3	2	0	0	x
Dolní hranice - D		7 000 000	0	0	1	1	15	3	x

Zdroj: Vlastní výpočty

Tabulka č. 13 slouží k výpočtu normalizované kriteriální matice, v jejíchž buňkách jsou uvedeny výpočty hodnot x_{ij} z tabulky č. 12 podle vzorce:

$$U_{ij} = \frac{x_{ij} - D}{H - D} \quad (8)$$

Tabulka 13: Maticové hodnoty x_{ij} pro pevnou sazbu

	u_{i1}	u_{i2}	u_{i3}	u_{i4}	u_{i5}	u_{i6}	u_{i7}
u_{1j}	0,04	1,00	1,00	0,50	1,00	0,33	0,33
u_{2j}	0,70	0,00	0,00	1,00	0,00	0,07	0,00
u_{3j}	0,25	0,00	1,00	0,50	1,00	0,73	0,00
u_{4j}	0,42	1,00	1,00	0,50	1,00	0,33	0,33
u_{5j}	0,30	1,00	1,00	0,50	1,00	0,33	0,33

Zdroj: Vlastní výpočty

V tab. č. 14 jsou získané výsledky z tab. č. 13 vynásobené příslušnými váhami a výsledky jsou zapsány do matice. V rámci řádků se vytvoří součty, což jsou aditivní agregace U. Čím vyšší užitek je, tím je to lepší.

Tabulka 14: Celkový užitek

$V_1 \times U_{i1}$	$V_2 \times U_{i2}$	$V_3 \times U_{i3}$	$V_4 \times U_{i4}$	$V_5 \times U_{i5}$	$V_6 \times U_{i6}$	$V_7 \times U_{i7}$	ΣU_i
0,02	0,18	0,16	0,05	0,08	0,01	0,01	0,52
0,28	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00	0,39
0,10	0,00	0,16	0,05	0,08	0,03	0,00	0,43
0,17	0,18	0,16	0,05	0,08	0,01	0,01	0,67
0,12	0,18	0,16	0,05	0,08	0,01	0,01	0,62

Zdroj: Vlastní výpočty

Tabulka č. 15 ukazuje hodnocení bankovních institucí podle aditivní metody. Ve druhém sloupci je cena chápána jako celkové náklady na úvěr, celkový užitek je převzat z posledního sloupce tabulky č. 14 a hodnocení jednotlivých bank je dáno poměrem mezi jejími celkovými náklady na úvěr a jejím celkovým užitekem.

Tabulka 15: Hodnocení bank podle aditivní metody pro pohyblivou úrokovou sazbu

Bankovní instituce	Cena	Pořadí cen	Užitek	Pořadí užítku	Hodnocení	Pořadí hodnocení
Česká spořitelna	6 721 010,00	5	0,52	3	13 010 390	5
ČMZRB	2 128 783,00	1	0,39	5	5 471 819	1
ČSOB	5 408 620,00	4	0,43	4	12 603 457	4
Komerční banka	4 110 185,00	2	0,67	1	6 138 500	2
WSPK	5 047 444,00	3	0,62	2	8 104 011	3

Zdroj: Vlastní propočty

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo porovnat podle vhodných kritérií vybrané bankovní produkty určené na financování investičního projektu Města Moravské Budějovice, který byl zvolen jako příklad.

K řešení zvoleného problému byly využity výchozí údaje poskytnuté městem Moravské Budějovice. Mezi ně patří i seznam peněžních ústavů, které reagovaly svoji nabídkou na výběrové řízení, které město vyhlásilo. Do soutěže se přihlásily tyto subjekty:

- Česká spořitelna, a.s.,
- Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.,
- Československá obchodní banka, a.s.,
- Komerční banka, a.s.,
- Waldviertler Sparkasse von 1842, AG.

Všechny zúčastněné peněžní ústavy kromě ČMZRB nabídly varianty dlouhodobého investičního úvěru s pevnou i pohyblivou úrokovou sazbou. ČMZRB nabídla jen pevnou úrokovou sazbu, takže nemohlo být v kategorii pohyblivých úrokových sazeb provedeno srovnání s ostatními nabídkami. Tím pádem byla z kategorie pohyblivých úrokových sazeb vyřazena.

Pomocí aditivní metody byly určeny váhy pro vybraná kritéria, přičemž podle provedených propočtů bylo zjištěno, že při pohyblivé úrokové sazbě by nabídka KB měla být ohodnocena jako nejlepší. Náklady na úvěr v jejím případě činí 4 758 898 Kč. Další peněžní ústavy nabídly své produkty za vyšší cenu. Nejbližší srovnatelná nabídka byla od ČSOB za cenu 5 118 524 Kč, což je o 7,55% více.

Vzhledem k tomu, že úvěry byly hodnoceny jak pro pohyblivou, tak pro pevnou úrokovou sazbu, bylo třeba zohlednit případnou volatilitu úrokové míry na peněžním trhu. Podle prognóz ČNB se mezibankovní sazba PRIBOR zvýší v příštím roce zhruba o 6% - 18%, což by způsobilo zvýšení úroků (nákladů) z úvěru.

Nabídka pevné úrokové sazby byla rovněž vybrána na základě provedených propočtů pomocí aditivní metody, přičemž bylo zjištěno, že při pevné úrokové sazbě by nabídka

ČMZRB měla být ohodnocena jako nejlepší. Náklady na úvěr v jejím případě činí 2 128 783 Kč. Ostatní peněžní ústavy nabídly své produkty za vyšší cenu. Nejbližší srovnatelná nabídka byla od KB za cenu 4 110 185 Kč. ČMZRB však nenabízí možnost mimořádných splátek bez sankcí, nenabízí možnost změny úrokové sazby během splácení úvěru a nabízí jen možnost postupného anuitního splácení. KB ve své nabídce nemá žádná omezení v podobě bezpoplatkových mimořádných splátek, změny úrokové sazby nebo změny splatnosti. V tom případě záleží na obci, jestli si je natolik jista svým přesným plněním vůči věřiteli, anebo raději využije druhý nejlacinější úvěr bez jakýchkoliv omezení při splácení.

Součástí nabídky ČS, pro úrokové sazby pohyblivou i pevnou, je možnost zisku nenávratných finančních prostředků ze zdrojů Evropské investiční banky ve výši cca 500 000 Kč.

Na základě provedeného vyhodnocení nabídek na poskytnutí dlouhodobého investičního úvěru Městu Moravské Budějovice nutného pro realizaci zvolené investiční aktivity doporučuji následující pořadí peněžních ústavů:

1. Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.,
2. Komerční banka, a.s.,
3. Waldviertler Sparkasse von 1842, AG,
4. Českolovenská obchodní banka, a.s.,
5. Česká spořitelna, a.s.

Použitá literatura

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 280s. ISBN: 978-80-247-2097-5.

PEKOVÁ, Jitka. *Místní rozpočty*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1997. 253s. ISBN: 80-7079-704-5.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka, MAAYTOVÁ Alena. *Veřejné finance*. 3. vyd. Praha: ASPI, 2007. 364s. ISBN: 978-80-7357-301-0.

TOTH Petr. *Ekonomika měst a obcí*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1998. 194s. ISBN: 80-7079-693-6.

PILNÝ Jaroslav. *Veřejné finance*. 2. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2000. 230s. ISBN: 80-7194-319-3.

MARKOVÁ Hana. *Finance obcí, měst a krajů*. 1. vyd. Praha: Orac, 2000. 190s. ISBN: 80-86199-23-1.

FREIBERG František. *Bankovníctví*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství ČVUT, 2000. 181s. ISBN: 80-01-02106-8.

REVENDA Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1996. 613s. ISBN: 80-85943-06-9.

HANUŠ, Jan. Jak se bránit proti růstu sazeb? *Moderní obec*. 2008, č. 11, s. 5. Příloha.

ROUDNÝ Radim, LINHART Petr. *Krizový management I*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2004. 97s. ISBN: 80-7194-674-5.

SEKERKA Bohuslav. *Banky a bankovní produkty*. 1. vyd. Praha: Profess Consulting, 1997. 532s. ISBN: 80-85235-51-X.

Zákon č. 243/2000 Sb. ze dne 29. června 2000 o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3513 - .

Zákon č. 377/2007 Sb. ze dne 6. prosince 2007, kterým se mění zákon 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2007, částka 114, s. 5335.

Vyhláška č. 460/2002 Sb. ze dne 22. října 2002, o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 159, s. 8305 - .

Zákon č. 475/2008 Sb. ze dne 10. prosince 2008 o státním rozpočtu České republiky na rok 2009. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 152, s. 8101.

Ministerstvo financí České republiky [online]. c2005 [cit. 2009-02-23]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet_40256.html?year=PRESENT#II>.

Seznam zkratek

RUD – rozpočtové určení daní

DPH – daň z přidané hodnoty

DPFO – daň z příjmů fyzických osob

VPS – všeobecná pokladní správa

TBC – tuberkulóza

SFRB – Státní fond rozvoje bydlení

ČOV – čistička odpadních vod

DSO – dobrovolný svazek obcí

OkÚ – okresní úřad

MF ČR – Ministerstvo financí české republiky

ČNB – Česká národní banka

CP – cenný papír

ISIN - International Security Identification Number (Mezinárodní identifikační číslo)

PRIBOR - Prague InterBank Offered Rate

LIBOR - London InterBank Offered Rate

FIBOR - Frankfurt/M. InterBank Offered Rate

EURIBOR - The Euro Interbank Offered Rate

FRA – Forward Rate Agreement

IRS - Interest Rate Swap – IRS

BÚ – běžný účet

ÚÚ – úvěrový účet

SVKMO – Svaz vodovodů a kanalizací měst a obcí

EIB – Evropská investiční banka

MIF – Municipal Infrastructure Facility

Seznam tabulek, schémat a vzorců

Tabulka 1: Přehled o přijatých dotacích obcemi a DSO v roce 2007 (v mil. Kč).....	27
Tabulka 2: Hodnoty koeficientů pro stanovení výše příspěvku na výkon státní správy pro rok 2009.....	28
Tabulka 4: Nabídky na úvěr pro město M. Budějovice - varianta: Pohyblivá úrok. sazba.	53
Tabulka 5: Hodnocení jednotlivých bankovních kritérií.....	54
Tabulka 6 Kritéria hodnocená aditivní metodou.....	55
Tabulka 7: Maticové hodnoty x_{ij}	55
Tabulka 8: Celkový užitek.....	56
Tabulka 9: Hodnocení bank podle aditivní metody pro pohyblivou úrok. sazbu.....	56
Tabulka 10: Nabídky na úvěr pro město M. Budějovice - varianta: Pevná úrok. sazba.....	57
Tabulka 11: Hodnocení jednotlivých bankovních kritérií.....	58
Tabulka 12: Kritéria hodnocená aditivní metodou.....	58
Tabulka 13: Maticové hodnoty x_{ij} pro pevnou sazbu.....	59
Tabulka 14: Celkový užitek.....	59
Tabulka 15: Hodnocení bank podle aditivní metody pro pohyblivou úrok. sazbu.....	59
Schéma 1: Druhé členění příjmů a výdajů.....	12
Schéma 2: Dělení obecních příjmů.....	14
Schéma 3: Rozdělení zajištění úvěru.....	40
Vzorec 1: Hospodaření obcí.....	11
Vzorec 2: Výpočet příspěvku státní správy pro správní obvod.....	28
Vzorec 3: Výpočet příspěvku státní správy pro správní centrum.....	28
Vzorec 4: Diskont směnky.....	32
Vzorec 5: Lineární závislost množství a užitku.....	50
Vzorec 6: Lineární agregace.....	50
Vzorec 7: Lineární závislost množství a užitku při pohyblivé úrokové sazbě.....	53
Vzorec 8: Lineární závislost množství a užitku při pevné úrokové sazbě.....	57

Přílohy

Příloha A: Struktura běžného i kapitálového rozpočtu

Příloha B: Koefficienty postupných přechodů a přepočítavací koeficienty

Příloha C: Investiční projekt Města Moravské Budějovice

Příloha D: Vhodné bankovní produkty vybraných bankovních institucí

Příloha A: Struktura běžného rozpočtu a kapitálového rozpočtu

Struktura běžného rozpočtu

Příjmy	Výdaje
<ul style="list-style-type: none">• daňové:<ul style="list-style-type: none">- svěřené daně- sdílené daně- místní (a regionální) daně- správní poplatky (daně)	<ul style="list-style-type: none">- všeobecné veřejné služby (veřejná správa apod.)- veřejný pořádek (policie, hasiči apod.)- vzdělání- péče o zdraví (veřejné zdravotnictví atd.)- bydlení- komunální služby- na podnikání- ostatní běžné výdaje (nahodilé, placené pokuty apod.)- placené úrok- běžné dotace jiným rozpočtům
<ul style="list-style-type: none">• nedaňové:<ul style="list-style-type: none">- uživatelské poplatky za služby- příjmy z pronájmu majetku- příjmy od vlastních neziskových organizací- zisk z podnikání- ostatní	
<ul style="list-style-type: none">• přijaté transfery:<ul style="list-style-type: none">- běžné dotace ze státního rozpočtu -- běžné dotace ze státních fondů- od územních rozpočtů- ostatní běžné příjmy (nahodilé, přijaté dary, sankce apod.)	
(Saldo - přebytek)	(Saldo-schodek)

Zdroj: Provozníková (2007)

Struktura kapitálového rozpočtu

Příjmy	Výdaje
<ul style="list-style-type: none">- z prodeje majetku- kapitálové přijaté dotace z rozpočtové soustavy- příjmy z půjček apod.- příjmy z emise vlastních obligací- přebytek běžného rozpočtu- dary na investice apod.	<ul style="list-style-type: none">- na investice- kapitálové dotace jiným rozpočtům- na nákup obligací, akcií- poskytované střednědobé a dlouhodobé půjčky- splátky dříve přijatých půjček- krytí deficitu běžného rozpočtu

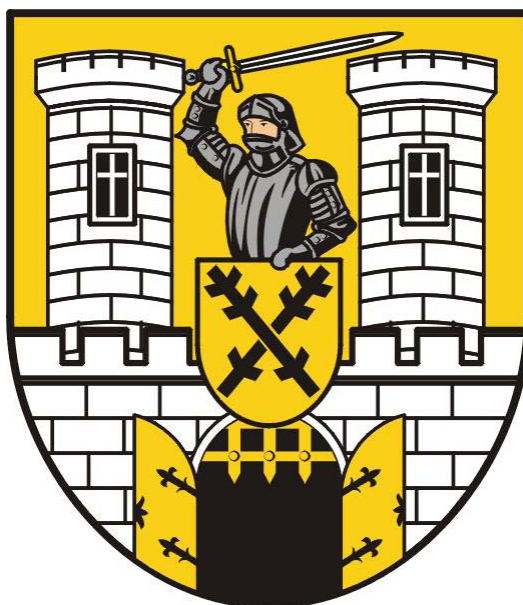
**Příloha B: Koeficienty postupných přechodů a násobky postupných přechodů a
přepočítavací koeficienty**

Obce s počtem obyvatel od - do	Koeficienty postupných přechodů	Násobek postupných přechodů
0 - 300	1,000	1,0000 x počet obyvatel obce
301 - 5 000	1,064	300 + 1,0640 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 300
5 001 - 30 000	1,387	5 300,8 + 1,3872 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 5 000
30 001 - a více	1,763	39 980,8 + 1,7629 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 30 000

Zdroj: Zákon č. 377/2007 Sb. ze dne 6. prosince 2007, kterým se mění zákon 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2007, částka 114, s. 5336.

	Přepočítací koeficient
Hlavní město Praha	4,2098
Plzeň	2,5273
Ostrava	2,5273
Brno	2,5273
Ostatní obce	1

Zdroj: Zákon č. 377/2007 Sb. ze dne 6. prosince 2007, kterým se mění zákon 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2007, částka 114, s. 5336.

Investiční projekty města Moravské Budějovice

1. Projekt „Ochrana vod povodí řeky Dyje I“,
2. Projekt „Ochrana vod povodí řeky Dyje III“,
3. Stavební úpravy budovy ZŠ Havlíčkova ul.

1. Projekt „Ochrana vod povodí řeky Dyje I“

Základní informace

Svazek obcí Vodovody a kanalizace se sídlem v Třebíči je jedním z 9-ti společníků SVKMO s.r.o. (Svaz vodovodů a kanalizací měst a obcí, s.r.o., Brno, Soběšická 156). SVKMO s.r.o. podalo žádost o finanční podporu na projekt Dyje z fondu EU – ISPA. Žádost byla evropskou komisí EU schválena s tím, že na realizaci projektu Dyje byla přiznána dotace ve výši 68% stavebních nákladů.

Svazek VaK Třebíč je v projektu Dyje zastoupen těmito 5-ti stavbami:

- ČOV a kanalizace Náměšť nad Oslavou
- ČOV a kanalizace Jemnice
- ČOV a kanalizace Jaroměřice nad Rokytnou
- Kanalizace Třebíč
- ČOV a kanalizace Moravské Budějovice

Projekt Dyje je financován z těchto zdrojů:

- ISPA 68 %
- SFŽP 5 %
- Svazek 10 %
- Města 17 %

Finanční podíly měst byly jednotlivými zastupitelstvy schváleny.

V rámci dílčího projektu „D“ – region Třebíčsko „Projektu Dyje I.“ byla v Moravských Budějovicích provedena rekonstrukce stávající stokové sítě, které je ve velmi špatném technickém stavu nebo nevyhovuje kapacitně pro odvádění odpadních a dešťových vod. Dále byla rekonstruována stávající Čistička odpadních vod (ČOV) za účelem zajištění odstraňování N a P (dusík a fosfor) a doplnění kalového hospodářství ČOV. Rekonstruovaná ČOV bude zajišťovat plnění požadovaných limitů pro vypouštění odpadních vod z veřejné kanalizace města v souladu s legislativou ČR a EU.

Celkem bude zrekonstruováno 4 280,5 m kanalizace. Stavbou bude dotčeno 27 kanalizačních stok v 9 ulicích města.

Financování „Projektu Dyje I.“

Investorem stavby dílčího projektu „D“ „Projektu Dyje I.“ – region Třebíčsko je svazek obcí „VODOVODY A KANALIZACE“ se sídlem v Třebíči. Náklady „Projektu Dyje I.“ budou financovány z prostředků EU 68%, z prostředků ČR ze SFŽP 5%, ze zdrojů svazku obcí 10% a vlastními zdroji města ve výši 17%.

Zpracovatelem všech stupňů projektu je firma AQUA PROCON. Vydání stavebních a vodoprávních povolení zajišťuje VAS a.s., divize Třebíč. Dokladovou část pro stavební povolení zajišťuje firma AP Investing Brno, majetkoprávní podklady o pozemcích zajišťuje firma Investing Třebíč.

2. Projekt „Ochrana vod povodí řeky Dyje III.“

Základní informace

Předmětný projekt „Dyje III. – kanalizace Třebíčsko“ je skupinovým projektem, který by měl řešit odkanalizování a čištění odpadních vod ve městech Jaroměřice nad Rokytnou, Náměšť nad Oslavou, Jemnice, Moravské Budějovice a Třebíč.

Součástí skupinového projektu „Dyje III – Kanalizace Třebíčsko“ jsou následující dílčí projekty v pěti aglomeracích:

1. Jaroměřice nad Rokytnou – kanalizace
2. Náměšť nad Oslavou – kanalizace
3. Jemnice – kanalizace
4. Moravské Budějovice – kanalizace a ČOV
 - 4 A. Moravské Budějovice – ČOV
 - 4 B. Moravské Budějovice – kanalizace
5. Třebíč

Moravské Budějovice – kanalizace a ČOV

Navrhované rekonstrukce a dostavby stokové sítě města Moravské Budějovice vycházejí z generelu odvodnění města, který zpracoval Aquaprocon s.r.o. v roce 2005. Návrh konkrétně zohledňuje II. etapu generelu, která řeší rekonstrukci stok v havarijním stavebně-technickém stavu, stoky hydraulicky přetížené a napojení nových lokalit na

stokový systém města. Navrhovaná rekonstrukce a dostavba stokové sítě zahrnuje celkem 5 414 m rekonstruovaných stok, 3 505 m nových stok, 92 m rušených stok, rekonstrukci jedné odlehčovací komory a výstavbu jedné čerpací stanice. Do projektu je rovněž zařazena výstavba, rekonstrukce odboček pro domovní přípojky. Projektem bude vybudováno 1 836 m odboček.

Moravské Budějovice - Celková bilance stok

Druh kanalizace	Gravitační stoky	Výtlak	Čerpací stanice (jímky)
	m	m	ks
Nová jednotná kanalizace	3 112	-	-
Nová splašková kanalizace	233	160	1
Rekonstr. jednotné kanalizace	5 414	-	-
Rušená kanalizace	92	-	-

Zdroj: Interní dokumenty Města Moravské Budějovice

Dále je do projektu navržena další část rekonstrukce čistírny odpadních vod v Moravských Budějovicích.

Podíl města na nákladech stavby Dyje I a Dyje III bude 13 279 860 Kč bez DPH.

3. Stavební úpravy budovy ZŠ Havlíčkova pro provoz ZUŠ

Základní informace

Název akce: Stavební úpravy budovy ZŠ Havlíčkova ul. pro provoz ZUŠ

Místo stavby: Mor. Budějovice, Havlíčkova č. pop. 933

Stavební úřad: Mor. Budějovice

Název a sídlo investora: Město Mor. Budějovice, nám. Míru 31

Název a sídlo zpracovatele PD: STABO MB s.r.o, Jechova 1576, Mor. Budějovice

Zodpovědný projektant: Ing. Milan Procházka, ev. č. ČKAIT -1003148

Pozemek: parc. č. 2594

Vlastník pozemku: Město Mor. Budějovice

Odvětví: Školství

Charakter stavby: Stavební úpravy

Charakteristika stavby a její účel

Stávající objekt základní školy ZŠ Havlíčkova je ve vlastnictví města Mor. Budějovice. Stavba je situována v Mor. Budějovicích, parc. č. 2594. Parcela 2594 je evidována jako objekt občanské vybavenosti. Pozemek je ve vlastnictví investora, přičemž tato stavba nemá žádné vazby ani souvislosti s jinými stavbami v okolí. Není také známa žádná činnost v blízkosti, se kterou by měla být s předmětnou stavba koordinována.

Objekt byl postaven v letech 1984 - 1986 systémem skeletového systému sendvičovými keramickými panely. Objekt se skládá z 5 pavilónů.

Konstrukci střešního pláště tvoří asfaltové pásy kladeny ve třech vrstvách na betonovou mazaninu. Obvodový plášť je tvořen sendvičovým keramickým obvodovým panelem. Součástí obvodového pláště jsou také meziokenní výplňové panely s tepelnou izolací. Výplňové panely jsou kryty plochým sklem. Výplně tvorů jsou provedeny z dřevěných rámu a dřevěných okenních křídel. Výplně dveří jsou provedeny z ocelových dveřních rámu s jednoduchou skleněnou výplní.

Stávající objekt je využíván v současné době k základního vzdělání dětí 1. - 9. tříd. Stavební úpravy se týkají pouze části budovy - učebního pavilonu L - jen 1. NP Na základě přemístění učeben ZUŠ ze stávající budovy do prostor učeben ZS, dojde v těchto prostorách ke vzniku nové dispozice učeben, která budou vyhovovat požadavkům ČSN. Vznikne zde 7 učeben, dva sály, ředitelna, sklad a kuchyňka. K tomu budou využívány stávající prostory sociálního zařízení pro dívky, chlapce a úklidová místnost.

V současné době navštěvuje ZUŠ 170 dětí. Tyto děti navštěvují výuku v odpoledních hodinách nepravidelně - maximální počet dětí, které budou v těchto prostorách je 30 dětí.

V ZUŠ pracuje 10 pedagogů, 1 uklízečka a 1 ekonomka.

Se vznikem nových prostor pro výuku v ZŠ Havlíčkova se počet pracovníků nenavýší.

Zastavěná plocha

Zastavěná plocha pavilonu L: 820 m²

Zastavěná plocha výuku ZUS: 591 m²

Celkové náklady na přestavbu školy jsou odhadovány na 1 300 000 Kč bez DPH.

Příloha č. 4: Vhodné bankovní produkty vybraných bankovních institucí

Úvěrového produkty jednotlivých bankovních institucí

Bankovní úvěrové produkty mohou obce získat od mnoha bankovních institucí, neboť v dnešní době se stalo financování na dluh velmi častým způsobem, jak si mohou obce opatřit chybějící peníze do rozpočtu. Níže jsou uvedeny úvěrové produkty vybraných bankovních institucí vhodné pro projekt zmíněný v příloze č. 3.

ČSOB

ČSOB zajišťuje municipalitám klasický účelový úvěr. Vedle tohoto úvěrového produktu ČSOB také zajišťuje speciální produkty v podobě možnosti financování projektu grantem Evropské investiční banky, nebo možnosti emise vlastních směnek³¹.

Účelový úvěr, který je určený obcím, městům, svazkům obcí, krajským úřadům a příspěvkovým organizacím, jejichž zřizovatelem je kraj, město nebo obec, lze využít k financování krátkodobého i dlouhodobého investičního projektu nebo rozvojového programu. Obec ho může využít jak k předfinancování dotací, tak ke spolufinancování projektů podporovaných z fondů EU. Úvěr zajišťuje dostatek finančních prostředků k financování plánovaných investic pro dlouhodobý horizont. Mezi jeho největší přednosti patří možnost individuálního přístupu ČSOB vzhledem k obci při vytváření plánu čerpání a splácení s možností odkladu splátek až na 1 rok od zahájení čerpání. Další jeho výhodou je možnost splácet úvěr v mimořádných splátkách, nebo získání podpory formou snížení úroku z úvěru v souladu s nařízením vlády č. 299/2001 Sb.³² při financování rekonstrukcí a modernizací bytových panelových domů. Účelový úvěr lze získat v korunách nebo vybraných zahraničních měnách podle konkrétních podmínek úvěrové smlouvy. Obec ho může čerpat jednorázově, postupně nebo v dohodnutých termínech a objemech. Jistinu obec splácí pravidelně nebo nepravidelnými splátkami s pravidelným čtvrtletním nebo měsíčním splácením úroků, přičemž úroková sazba je pevná nebo pohyblivá. Typ úvěrové sazby závisí na:

- kvalitě obchodního záměru,
- bonitě obce,

³¹ ČSOB [online]. c2009 [cit. 2009-03-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.csob.cz/bankcz/cz/Firmy/Municipality-a-neziskove-organizace/Uvery/>>.

³² Nařízení vlády č. 299/2001 Sb. o použití prostředků Státního fondu rozvoje bydlení ke krytí části úroků z úvěrů poskytnutých bankami právnickým a fyzickým osobám na opravy, modernizace nebo regenerace panelových domů.

- délce splatnosti.

Úvěr je možno zajistit:

- blankosměnkou,
- nemovitostí,
- depozitem,
- zárukou Českomoravské záruční a rozvojové banky.

Hodnota zajištění úvěru závisí na:

- konkrétním obchodním případu,
- délce splatnosti,
- kvalitě záměru a ekonomického postavení klienta.

Aby obec získala tento typ úvěru, musí předložit následující dokumenty k vypracování finanční analýzy:

- originál, případně notářsky ověřenou kopii zápisu z ustavujícího zasedání obecního zastupitelstva o volbě starosty a jeho zástupce, způsob jejich podepisování včetně razítka v případech, kdy je banka ještě nemá k dispozici,
- originál zápisu (nebo notářsky ověřená kopie), ze kterého je zřejmé, že obecní zastupitelstvo schválilo přijetí úvěru. Žádost o úvěr podepisuje oprávněný zastupitel (např. starosta či starostka),
- obecním zastupitelstvem schválený rozpočet na příslušný rok, případně rozpočtové provizorium aktuální k datu žádosti o úvěr,
- účetní závěrku za uplynulý rok, přezkoumanou krajským úřadem nebo auditorem,
- finanční výkaz a rozvahu za poslední uzavřené roční účetní období a současně poslední měsíční výkaz a poslední pololetní výkaz aktuální k datu žádosti o úvěr,
- výkaz zisku a ztráty za poslední uzavřené roční období, pokud klient provozuje vedlejší výdělečnou činnost, a současně poslední pololetní výkaz aktuální k datu žádosti o úvěr,
- ekonomický rozbor podnikatelského záměru, budou-li splátky úvěru hrazeny z výnosu úvěrované investice,
- potvrzení České správy sociálního zabezpečení a příslušné zdravotní pojišťovny, ne starší než dva měsíce, o závazcích plátce ze zdravotního a sociálního pojištění,
- prohlášení o vztazích k jiným subjektům,

- přehled čerpání a splátek úvěrů podle uzavřených smluv a přehled pohledávek a závazků z obchodního styku,
- případné další přílohy, např. s demografickými a jinými údaji, které mohou být využity k prokázání ekonomické a finanční způsobilosti žadatele,
- doklady k navrhovanému zajištění úvěru.

ČSOB nabízí rovněž financování s grantem z EU, přesněji řečeno ze zdrojů EIB³³, podpořené granty ze zdrojů Evropské komise (program PHARE – Municipal infrastructure facility). Pro účast v programu je nutné, aby investice byly zaměřeny do infrastruktury v oblasti životního prostředí, dopravy, zdravotnictví a vzdělávání. Parametry úvěru jsou stejné jako u standardního financování, s tou odlišností, že obec může získat grant, který se v průměru pohybuje v rozsahu 100 tis. Kč až 1 mil. Kč, jež je připsán na účet klienta. Vhodným příjemcem grantu pak může být město, obec nebo obchodní společnost, která poskytuje veřejné služby a vlastní financovanou infrastrukturu. Podmínkou poskytnutí grantu je, aby projekt měl hodnotu minimálně 40 tis. € až 5 mil. €, a zároveň výše úvěru od ČSOB se pohybuje v rozsahu 20 tis. € až 5 mil. € a jeho splatnost je minimálně 4 roky. Projekt lze realizovat pouze na území krajů: Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Plzeňský, Jihočeský, Vysočina a Jihomoravský. ČSOB rozděluje získání grantu do třech fází. V první fázi seznámí ČSOB klienta s programem a podmínkami grantu MIF³⁴ od EIB a Evropské komise. ČSOB poskytne zájemci o tento program osobního poradce, který se odpovědnými zástupci obce zpracuje tzv. Allocation Request³⁵. V této žádosti je třeba detailně uvést účel, na který má být grant poskytnut. ČSOB poté projedná žádost o dotaci s EIB. V případě, že EIB žádost o grant předběžně schválí, uzavře ČSOB s klientem úvěrovou smlouvu, která bude obsahovat také podmínky pro vyplacení grantu od Evropské komise stanovené EIB. Poté zašle ČSOB oficiální Allocation Request k oficiálnímu schválení EIB. Poté, co EIB schválí oficiální žádost, vyplatí grant ve třech tranších, a to:

- 25% po podpisu úvěrové smlouvy mezi klientem a ČSOB,
- 25% po dokončení poloviny projektu,
- 50% po dokončení projektu.

Přitom EIB zasílá finanční prostředky ČSOB dvakrát ročně:

³³ EIB – Evropská investiční banka

³⁴ MIF - Municipal Infrastructure Facility

³⁵ Allocation Request znamená v překladu žádost o účelovou dotaci.

- k 20. 4., přičemž žádosti musejí být schváleny v období mezi 1. 7. až 31. 12. předchozího roku,
- k 20. 10., přičemž žádosti musejí být schváleny v období mezi 1. 1. až 30. 6. příslušného roku.

Poté, co ČSOB obdrží finanční prostředky, přepošle grant klientovi.

Program emise vlastních směnek je určen firmám, finančním institucím a municipalitám, díky němuž si zajistí střednědobé financování prostřednictvím vydávání vlastních směnek a jejich prodeje na finančním trhu. Výhodou tohoto programu je možnost, že si emitenti mohou vydáváním vlastních směnek operativně a flexibilně zajistit střednědobé finanční zdroje podle potřeb řízení cash-flow. Tento alternativní zdroj financování je možné kombinovat s jinými způsoby bankovního financování, jako jsou střednědobé a dlouhodobé bankovní úvěry. Při emisi vlastních směnek se nejedná o veřejnou nabídku, čili celý proces emise nepodléhá schvalovacím procesům regulátorů a není při něm nutná ani informační povinnost emitenta. Výhodou pro emitenta je nesporně skutečnost, že finanční zdroje nejsou zajištěny aktivy emitenta. Co se týká požadavku na objem a splatnost finančních prostředků, tak tento program nabízí flexibilní možnosti v podobě objemu a splatnosti finančních prostředků. V případě požadavku získání peněz v jiné měně než v CZK, tak ČSOB zajistí jednotlivé tranše v požadovaných měnách.

ČSOB také klientovi zajistí téměř okamžité poskytnutí peněz, protože jak uvádí ve svém programu, je možné disponovat prostředky získané emisí směnek do 3 dnů po podání žádosti.

ČSOB nabízí tyto směnečné programy:

- bez garance úpisu směnek,
- se závazkem úpisu směnek bankou.

Dále jsou zajištěny následující typy tranší:

- vydání jedné nebo více vlastních směnek se stejnou splatností,
- současně může být vydáno i několik tranší směnek s různými splatnostmi,
- zajištění kontinuity financování, kdy předcházející tranše může být splacena z výnosu nové tranše,
- peněžní vypořádání tranší mezi investorem a emitentem – splacení předcházející i vydání nové tranše v jeden den.

Při vydání jednotlivé tranše si klient volí:

- datum emise,
- splatnost,
- objem,
- případně měnu.

Program umožňuje vydávat vlastní směnky v jednotlivých tranších po smluvně stanovenou dobu 1–3 roky s možností prodloužení programu na další období, přičemž objem programu (možná suma získaných prostředků) je smluvně stanoven na celé období jeho trvání a celkový objem směnečných sum vydaných a dosud nesplacených směnek nesmí v žádném okamžiku trvání programu překročit jeho objem.

ČSOB funguje dále ve vztahu s klientem jako aranžér, administrátor a obchodník s cennými papíry, který pro klienta zajišťuje vypracování informačního memoranda pro investory a jeho pravidelnou aktualizaci, vydávání směnek včetně peněžního vypořádání při jejich prodeji,

evidenci směnek a jejich úschovu, zprostředkování prodeje směnek investorům a výplaty směnek při splatnosti.

KB

Komerční banka nabízí obcím pro tento druh investičního záměru dlouhodobý municipalitní úvěr nad 10 let v Kč. Jde o dlouhodobý úvěr v české měně určený pro samosprávné celky, který se používá účelově k přímé úhradě dodavatelům. Ve výjimečných a zdůvodněných případech jej lze také převést na běžný účet klienta. Obec ho může splácet i čerpat jednorázově nebo postupně, ve smluvně dohodnutých termínech, přičemž výše úvěru závisí na skutečně vynaložených nákladech. Banka nabízí úrokovou sazbu pohyblivou, pevnou po dobu trvání obchodu nebo pevnou po dobu platnosti úrokových podmínek. Tímto úvěrem může obec realizovat finančně náročné investiční akce pro rozvoj města, obce či kraje. Podle vývoje úrokových sazeb a na rizikovosti klienta může být pro obec změněna úroková sazba, avšak vždy po skončení sjednaného úročícího období. Velkou výhodou je skutečnost, že klient může na konci úročícího období splatit celý úvěr bez sankce za předčasné splacení. Dlouhodobý municipalitní úvěr umožňuje:

- financovat pořízení hmotného investičního majetku,
- financovat pořízení nehmotného investičního majetku, včetně projektů,
- financovat obnovu stávajícího investičního majetku.

Waldviertler Sparkasse

Banka Waldviertler Sparkasse von 1842 nabízí pro zvolený typ investičního záměru investiční úvěr, který obecně slouží k financování vybudování infrastruktury, výstavby bytových domů, projektů týkajících se životního prostředí, apod. Tím klient má možnost investovat dřív, než začne investice do podnikání generovat dostatečné množství vlastních prostředků. Podmínky úvěrů jsou závislé na velikosti obce, resp. jejího rozpočtu, její zadluženosti, zajištění úvěru, peněžním toku finančních prostředků přes účet vedený u banky. Nabídku bankovního produktu činí na základě individuálního přístupu ke klientovi tak, aby co nejvíce odpovídala jeho potřebám a požadavkům. Úvěr je možné čerpat jednorázově nebo postupně v CZK, přičemž čerpání je účelové a probíhá v souladu s uzavřenými smlouvami (např. smlouvou o dílo). Klient splácí úvěr pravidelnými měsíčními anuitními splátkami, přičemž jej lze předčasně splatit bez sankce k datu změny úrokové sazby, tj. k datu fixace úrokové sazby. Úvěr je možno úročit fixní nebo variabilní sazbou, zároveň délka fixace sazby je až na 15 let (1, 3, 5, 10, 15 let), podle výběru klienta. Po uplynutí doby platnosti sazby je možné zvolit stejnou či jinou délku fixace, nebo je možné zvolit fixaci i na celou dobu trvání obchodu. Jako zajištění tohoto úvěru se bere blankosměnka nebo nemovitost. Sparkasse může obci pomoci také tím, že jí dá úvěrový příslib pro možnost získání dotace z prostředků EU.

Českomoravská záruční a rozvojová banka

Českomoravská záruční a rozvojová banka napomáhá rozvoji malého a středního podnikání, infrastruktury a dalších sektorů ekonomiky vyžadujících veřejnou podporu. Banka poskytuje především podpory malým a středním podnikatelům formou záruk a zvýhodněných úvěrů s využitím prostředků státního rozpočtu, strukturálních fondů a krajů. Působí též jako finanční manager prostředků poskytnutých České republice na financování rozvoje infrastruktury. Českomoravská záruční a rozvojová banka může obci poskytnout úvěr z Regionálního rozvojového fondu. Tento úvěr je však určen pouze pro města a obce na území České republiky, s výjimkou hlavního města Prahy a statutárních měst. RRF³⁶ poskytuje úvěry na spolufinancování projektů ke zlepšení místní průmyslové infrastruktury pro podnikatelské i nepodnikatelské účely až do výše 30 mil. Kč s pevnou úrokovou mírou stanovenou podle vzorce

$$sazba = (10YIRS + 1,67\%) \div 2 \quad (9)$$

³⁶ Regionální rozvojový fond

kde IRS³⁷ je 3,88%³⁸,

10 Y je splatnost na 10 let.

Doba splatnosti úvěru je až 10 let. Výhodou úvěru je úročení pevnou úrokovou mírou po celou dobu trvání úvěrového vztahu, přičemž obci je nabídnut odklad splátek jistiny úvěru až na 3 roky. Další předností pro obec je skutečnost, že se nevyžaduje zajištění. Tento typ úvěru nabízí možnost využít prostředky i k financování projektů, na které jsou žádány o dotace ze strukturálních fondů EU a u kterých se předpokládá využití dotací na předčasné splacení úvěrů RRF. Podmínkou pro získání úvěru musí být skutečnost, že bude čerpán na:

- terénní úpravy, včetně přípravy území, přístupové komunikace,
- potřebnou infrastrukturu (vodovod, plynovod, kanalizace včetně čistíren odpadních vod),
- přípojky elektrické energie (včetně trafostanic),
- výstavbu městské dopravní a technické infrastruktury pro podporu podnikání,
- využití starých průmyslových areálů (brownfields) pro podnikání,
- výstavbu a rekonstrukci technické infrastruktury mimo průmyslové zóny týkající se dopravní infrastruktury (místní komunikace a jejich osvětlení, podchody, zastávky místní dopravy, světelná dopravní signalizace, parkovací stání), technické infrastruktury (vodovody, kanalizace, včetně čistíren odpadních vod, plynofikace, elektrifikace včetně trafostanic).

Česká spořitelna

Česká spořitelna může pro výše uvedený investiční záměr poskytnout obci dva druhy úvěrového financování, a to dodavatelský nebo investiční úvěr³⁹.

Dodavatelský úvěr je moderní způsob financování komunálních projektů, tudíž je určen klientům veřejného sektoru, zejména obcím, městům a krajům. Česká spořitelna tímto realizuje moderní způsob financování investičních projektů formou komplexní dodávky stavby či technologie se zajištěným financováním a následným odkupem pohledávek. Financování je v tomto případě možné dvěma způsoby. Buď financování po dobu realizaci

³⁷ Úrokový swap (IRS) je dohoda dvou stran vyměnit si úrokové závazky (platby) v různých sazbách vztahující se ke stejné nominální částce (jistině). Zpravidla se přitom jedná o výměnu fixní platby úroků za variabilní. Dochází tedy pouze k výměně úroků, avšak nikoliv k výměně jistiny. Kupující IRS (plátce fixního úroku) profituje z nárůstu úrokových sazeb. Naopak prodávající IRS (nabyvatel, příjemce fixního úroku) profituje v případě poklesu úrokových sazeb.

³⁸ *Unicreditbank* [online]. [cit. 2009-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.unicreditbank.cz/download/mifid/investicni_nastroje/IRS_FRA_A4.pdf>.

³⁹ *Česká spořitelna* [online]. [cit. 2009-03-10]. Dostupný z WWW: <http://www.csas.cz/banka/menu/cs/firmy/nav00000_firmy_nds_287>.

stavby nebo dodávky technologie zajišťuje dodavatel, přičemž investor vystaví platební směnky v počtu a se splatností (dle dohodnutého splátkového kalendáře) uvedenou ve smlouvě o dílo nebo o dodávce technologie. Celková směnečná částka zahrnuje jak cenu díla nebo technologie, tak i náklady na financování. Druhá možnost financování je zajistit tzv. odloženou úhradu ceny až po dokončení stavby (kolaudaci) nebo převzetí technologie. Při fakturaci s odloženou splatností investor potvrdí uznání závazků vůči dodavateli vyplývajících z vystavených faktur se splatností (dle dohodnutého splátkového kalendáře) uvedenou ve smlouvě o dílo nebo o dodávce technologie. Celková fakturovaná částka zahrnuje jak cenu stavby, tak i náklady na financování.

Odkup pohledávek realizuje Česká spořitelna s dodavatelskými firmami s ověřenou bonitou, přičemž se dodavatel předem dohodne s Českou spořitelnou na podmínkách financování. Pohledávky odkoupené Českou spořitelnou splácí investor dle dohodnutého splátkového kalendáře. Pro investora je tento způsob financování výhodný především v tom, celý proces výběrového řízení na dodavatele díla nebo dodávky technologie se zrychlí, neboť součástí realizace zakázky je i dodavatelem zajištěné financování projektu. Až po převzetí díla (kolaudaci) nebo technologie, začne klient hradit úvěr, přičemž Česká spořitelna nabízí postupné splácení s možností i nepravidelných splátek. Doba splatnosti až 15 let s možností odložení první splátky. V případě, že obec nemá bankovní účet u České spořitelny a vystaví směnky, tak nemusí inkaso probíhat z bankovních účtů u České spořitelny. Na dodavatelský úvěr je stanovena pevná úroková sazba po celou dobu splatnosti, přičemž dodavatelský úvěr a platební směnka se u obcí a krajů nezapočítává do ukazatele dluhové služby dle usnesení vlády ČR č. 346/2004 o regulaci zadluženosti obcí a krajů.

Investiční úvěr zajišťuje financování investičních potřeb v podobě nemovitostí, staveb, strojů a zařízení, nákupu cenných papírů a dalších investic. Jedná se o účelový termínovaný úvěr se stanoveným plánem čerpání a splácení. Obci pomáhá překlenout časový nesoulad mezi tvorbou a potřebou finančních zdrojů na investice. Investiční úvěr lze přizpůsobit potřebám klienta z hlediska splatnosti, tzn. je možné využít krátkodobého (do 1 roku), střednědobého (1 až 5 let) i dlouhodobého (5 až 8 let) úvěru. Obec může úvěr čerpat individuálně, jednorázově nebo postupně. Při sestavování úvěrové smlouvy bankovní experti pomáhají klientovi při výběru optimálního splátkového kalendáře pro splácení úvěru. Úvěr může být splacen v pravidelných nebo nepravidelných anuitách, existuje zde však také možnost jednorázového splácení. K tomu, aby obec dostala úvěr, je nutné mít zaveden běžný účet u České spořitelny a předpoklad úspěšného schválení úvěru.